

KULTÚRA

ROČNÍK XXI. – č. 1

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

10. JANUÁRA 2018

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Chcem vyjadriť obdiv mužom (i ženám), ktorí prvého januára 2018 nabrali odvahu a predstúpili pred prezidenta Slovenskej republiky a prostredníctvom televízneho prenosu aj pred slovenský národ, bársako nimi hodnotený, a s natrčenými rukami prevzali vysoké štátne vyznamenania. Bol to výročný deň vzniku Slovenskej republiky, dvadsiate piate výročie vzniku štátu, ktorý zväčša nechceli, kládli jeho vzniku prekážky, dokonca niektorí zutekali do zahraničia. Som skutočne rád, že po štvrtstoročí v zabudnutí sa vynorili z hmly a tmy úzadia a prišli. Na ich tvárach sa zračil pocit sladkosti, svoje ocenenie prijímali zväčša s úsmevmi od ucha k uchu.

Pribinov kríž prevzali iní, „menší potentáti“, „naši“ boli ocenení Štúrovým radom. Všetkých sa mi nepodarí

Konečne

vymenovať, ale určite mňa a zaiste aj vás milo potešil pán Fedor Gál, ktorý vychrlil v oných časoch toľko jedovitých slov na adresu Slovákov, ktorí na rozdiel od neho samostatný štát chceli. Teraz prišiel a prevzal Rad Ľudovíta Štúra I. triedy za mimoriadne zásluhy o rozvoj demokracie a o ochranu

MARIÁN TKÁČ

ľudských práv a slobôd v Slovenskej republike, aj keď v nej nežije. Pôsobí na diaľku. Rovnako potešil Mikuláš Huba, ktorý neváhal prevziať Rad Ľudovíta Štúra I. triedy za mimoriadne zásluhy o rozvoj demokracie a o ochranu ľudských práv a slobôd v Slovenskej republike, aj keď dostavbu Gabčíkova nemohol nijako stráviť. Rad Ľudovíta Štúra I. triedy za mimoriadne zásluhy o rozvoj demokracie, o ochranu ľudských práv a slobôd a o rozvoj vydavateľskej činnosti zdobí už aj hruď Lászlóa Szigetiho. Rovnako vysoko, Radom Ľudovíta Štúra I. triedy ocenil prezident aj Martina Milana Šimečku, a to za mimoriadne zásluhy o rozvoj demokracie, o ochranu ľudských práv a slobôd a o rozvoj žurnalistiky. Medzi ocenených za zaradil aj Peter Breiner, rovnako s Radom Ľudovíta Štúra I. triedy, a to za mimoriadne zásluhy o rozvoj v oblasti kultúry, hudobného umenia a o šírenie dobrého mena Slovenskej republiky v zahraničí. Aj Zuzana Kronerová je už laureátkou Radu Ľudovíta Štúra I. triedy za mimoriadne zásluhy o rozvoj demokracie v oblasti kultúry, divadelného a filmového umenia a o šírenie dobrého mena Slovenskej republiky v zahraničí. Juraj Flamik sa potešil Radu Ľudovíta Štúra II. triedy za mimoriadne zásluhy o rozvoj demokracie v Slovenskej republike.

Ak by som sa mohol vyjadriť v mene Ľudovíta Štúra, skúsím to takto:

"Vzdávam vďaky Bohu a prezidentovi Kiskovi, že sa konečne môj portrét, a to dokonca pozlátený, ocitne v almarách skupinky občanov, ktorí si na mňa dosiaľ zväčša nespomenuli, prípade mi utŕhali z mojej cti, napríklad keď ma odeli do fašistickej uniformy a ukázali na prvej strane časopisu reprezentujúceho ich krvnú skupinu. Slovenské nebo je zrazu väčšie a ja som sa dostal aj za líniu, kde ma dosiaľ nechceli."

Tibor Kovalik: Slovenská Madona, 1971

*Blahoželáme našej Slovenskej republike
k 25. výročiu jej obnovenia
a ďakujeme každému, kto sa o to pričínal,
i všetkým našim čitateľom,
ktorí ju pomáhajú aktívne rozvíjať
láskou, vierou, nádejou
a každým tvorivým činom,
alebo už len tým, že si predplatili alebo kúpili Kultúru.*

Dvadsiate piate výročie obnovenej štátnosti, dvadsiaty prvý ročník nášho časopisu Kultúra! Nech si hovorí, kto chce, čo chce, vznikli sme ako hlas tých, ktorí nepoškuľujú po moci, peniazoch a sláve, ale majú radi svoj národ a svoju vlasť. Áno, oboje! Niet vlasti bez národa! Zostáva iba geografický názov! Samozrejme, ani vlasť a národ nie sú samoúčelnou hodnotou. Majú a musia mať účasť na hodnotách duchovných, kultúrnych, musia prameniť z metafyziky dejín, inak sa vlasť stáva miestom pre život akejsi tlupy, ktorej stačí na ovládanie to známe "chlieb a hry".

Za všetkých vás chceme vyjadriť obdiv a vďaku generácii, ktorá za slo-

25

TEODOR KRIŽKA

venský národ strádala najviac. Generácii medzivojnovnej, generácii Slovenského štátu. Vedela ústami svojich múdrych odmietnuť rovnako nacizmus ako komunizmus. Bola to generácia, ktorej význam je väčší, ako bol význam bermolákovcov či štúrovcov! Pomohla zavŕšiť tisícročné snaženia nášho ľudu, ktorý sa neustránil v multietnickom štátnom usporiadaní Uhorska či Rakúskeho cisárstva, pričom nerozbiehal Bohom ustanovený spoločenský poriadok, ale iba povinne odpovedal na šovinistický útlak, ktorý bol v duchu Francúzskej revolúcie rozduchaný na rozvrátenie katolíckeho impéria.

Generácia Slovenského štátu zaplatila za svoje túžby vysokú cenu - emigráciou a domácou šikanou, väznením i martýriom. Potomkovia tých, ktorí snivali o svetovej bolševickej revolúcii, nás opät', ako našich predkov, hanobia a nálepkujú. Zmocnili sa vlády nie aby slúžili, ale aby ďalej rozvracali kresťanské a národné povedomie Slovákov. Slovenská štátnosť nie je ich domovom, ich domov sú peniaze.

Opakujem, nie som politik. Ale ako básnik sa cítim povinný vyjadrovať aj k veciam národným. Niet v dejinách ťažších a ľahších období. Aj dnes stojíme pred veľkým rozhodnutím a nikto z nás nevie zaručiť, že to rozhodnutie bude správne. Majme však na pamäti, že už stáročia sa vedie vojna proti Rímu a pápežovi! Nezabúdajme, kto rozvrátil Európu revolúciami a dvomi svetovými vojnami. Nepozerajme sa, kto nás ochráni okrem našej vernosti Bohu a sami sebe. Rusko i Nemecko budú zamestnané vlastným zápasom o prežitie. My im nemôžeme pomôcť viac ako neutralitou, ktorá je pre nás najviac výhodná. Nie sme súčasťou ruskej civilizácie, aj keď cítime slovanskú spolupatričnosť. Tú však musíme cítiť viac ako katolíckemu Poľsku. Akékoľvek otvorenie sa Rusku by znamenalo presne to isté, prečo sa obávame Nemecka - prílev islamu. Len v Moskve v súčasnosti žije pol milióna moslimov! Rusko nie je ruský štát. Je to štát mnohých národov a národností a mnohých náboženstiev. Súčasný názov Rossia navyše ani neznamená Rusko, ktoré by správne malo znieť ako Rus. Pamätajme i na to, že trockistov v Rusku podporoval britský klan rothschildovcov a stalinistov americký klan rockefellerovcov, a nič sa na tom nateraz nezmenilo.

1. Najvyšším národným záujmom Slovenskej republiky je ochrana a upevnenie suverenity Slovenskej republiky. Slovenský parlament a slovenská vláda nesmie slúžiť eurobyrokratom, oligarchom, ale plne slovenskému národu.

2. Národná rada SR by mala po druhýkrát vo svojej histórii (od roku 1992) a v období plánovaného vládneho výpredaja slovenskej suverenity prijať novú deklaráciu, a to Deklaráciu o neprípustnosti oslabovania suverenity Slovenskej republiky. V prípade zaujatia doterajšieho laxného prístupu vládných politikov a poslancov NR SR k tejto otázke, zároveň je nutné iniciovať referendum občanov k uvedenej téme, vrátane odpovede občanov o (ne)prípustnosti SR k tzv. „jadru“ EÚ. Takéto všeludové referendum je nutné pripraviť v deň budúcich parlamentných volieb. O otázkach zachovania slovenskej suverenity môžu rozhodnúť výhradne a len samotní slovenskí občania.

3. Reálna protinárodná vládna politika, permanentné oslabovanie zvrchovanosti Slovenskej republiky, a realizované a plánované odovzdávanie ďalších právomocí do Bruselu, a v prospech Berlína a Paríža, vrátane deklarovanej účasti SR v tzv. „jadre“ EÚ, diskredituje politické vedenie SNS a SMERu - SD, ktoré už nereprezentujú záujmy národných voličov. Je nutné pre národných voličov urýchlene pripraviť novú politickú alternatívu.

4. Slovensko musí byť u zodpovedných politikov vždy na prvom mieste. Slovensko nesmie postúpiť EÚ a eurozóne ďalšie právomoci a naopak, musí požadovať, aby sa časť pôvodných národných kompetencií vrátila z EÚ naspäť do Slovenskej republiky. Osud slovenských kandidátov na funkciu generálneho tajomníka OSN, predsedu Eurozóny a boj o sídlo liekovej agentúry potvrdzuje diskrimináciu východnej časti EÚ a Slovenskej republiky. Súčasná vládna moc napriek uvedenému sa trvale podkladá Bruselu, Berlínu a Paríž, ktoré spoločne pokladajú Slovensko za druhoradú krajinu. Slovenská republika však musí o to viac zachovať do budúcnosti svoj suverénny postoj, zbavený poklonkovaní dnešným európskych mocným a byť sama sebou.

5. Stredobodom pozornosti musí byť slovenská stredná vrstva, ktorá je dlhodobo zanedbávaná zo strany vládnej moci. Nie vládamy preferovaná oligarchia, ale učiteľia, technická a humanitná inteligencia, lekári a zdravotné sestry, živnostníci, zamestnanci štátu a pracovníci firiem sú základnou oporou slovenského národa.

6. Je potrebné pripraviť referendum v deň budúcich prezidentských alebo parlamentných volieb, a to:

Referendum o odmietnutí dočasných alebo trvalých kvót voči Slovensku na prerozdelenie utečencov v rámci EÚ.

Referendum o odmietnutí pre-

Tézy suverenistov

sunu ďalších kompetencií zo Slovenska na EÚ alebo na eurozónu.

7. Volebný systém pri voľbách poslancov do NR SR by sa mal zmeniť na väčšinový, kde každý poslanec NR SR by reprezentoval jeden konkrétny volebný obvod a musel by získať dôveru tam žijúcich občanov.

8. Počet samosprávnych krajov (žúp) je potrebné znížiť. Zároveň je nutná redukcia počtu ministerstiev a ústredných orgánov štátnej správy.

9. Je nevyhnutné, aby vláda a parlament urýchlene prijali mimoriadne opatrenia k efektívnej podpore rodín a mladej generácie Slovenska.

10. Je nevyhnutné, aby vláda a parlament urýchlene prijali mimoriadne opatrenia na dobudovanie diaľničného prepojenia východu Slovenska, Liptova a Turca s ostatnými časťami Slovenska, diaľničného spojenia Kysúc s Poľskom a Českou republikou a diaľničného prepojenia Banskej Bystrice a Ružomberka.

11. Je nevyhnutné, aby vláda a parlament urýchlene prijali mimoriadne opatrenia na efektívny boj

s korupciou a klientelizmom.

12. Do rúk Slovenskej republiky sa musia dostať strategické podniky, najmä energetika, základná infraštruktúra a distribúcia, vrátane väčšinového podielu v bankovom sektore. Slovakizácia bankovníctva by mohla vychádzať podľa vzoru Poľska s ich postupnou polonizáciou bankového sektora.

13. Výrazne znížiť DPH, najmä na potraviny, lieky a knihy.

14. Slovenskí poľnohospodári nesmú byť na Slovensku diskriminovaní politikou EÚ, ktorá uprednostňuje dotácie poľnohospodárov v starých členských štátoch EÚ na úkor nových členských štátov EÚ. Slovenskí výrobcovia musia byť všestranne a efektívne preferovaní. Drancovanie slovenských lesov a iné poškodzovanie slovenskej prírody musí byť okamžite zastavené.

15. RTVS nesmie byť protinárodná, ale pronárodná. Inak je potrebné túto inštitúciu zrušiť a založiť novú skutočne národnú mediálnu inštitúciu.

16. Namiesto daňovej podpory neziskových organizácií je potrebné presunúť túto možnosť daňovníka

na alternatívnu možnosť poukázať uvedenú sumu pre svojich rodičov alebo prarodičov.

17. Záchrana a ochrana kultúrneho dedičstva musí byť národnou prioritou. Obnova kultúrnej pamiatky má byť daňovo zvýhodnená pred novostavbou.

18. Celoslovenský zákaz organizovaných hazardných hier a plošný zákaz hazardných automatov.

19. Pre Rómov a Nerómov musia platiť rovnaké právne povinnosti, ktoré sa musia štátne orgány vždy dôsledne a permanentne vyžadovať.

20. Jednota V4 a vzájomná podpora stredoeurópskych štátov je jednou zo záruk zachovania slovenskej suverenity voči narastajúcim centralizačným snahám EÚ.

21. Vzhľadom na významné a dlhodobé ekonomické škody a historickú slovanskú vzájomnosť by mala Slovenská republika iniciovať veto voči predĺženiu protiruských sankcií zo strany EÚ.

BRUNO ČANÁDY
za koordinačný výbor
SUVERENISTOV

Prosba k priaznivcom Kultúry

Nedovoľte ponižovať svoj národ,
nedovoľte ponižovať seba!

Prosíme, nepoľavujte v ušľachtilom úsilí,
prispejte na číslo účtu Kultúry
v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK69090000000000170427664

V apríli 2016 vydal pápež František apoštolskú exhortáciu *Amoris laetitia*, v ktorej predložil zhrnutie dvoch biskupských synod o rodine a manželstve. Navrhol v nej „nový pastorálny prístup“ k tejto páľivej otázke súčasnosti (čl. 199), ktorý rozvinul v ôsmej kapitole tohto pápežského dokumentu. Tam sa zdôrazňuje, že pri morálnych rozhodnutiach sa má brať zvýšený zreteľ na úlohu svedomia. Duchovní pastieri teda majú pomáhať veriacim nie iba v dôslednom zachovávaní príkazov a pravidiel, ale pri uplatňovaní tzv. „rozlišovania“ (čl. 304). Rozlišovanie malo sprístupniť plnšie zapojenie rozvedených a znovu zosobášených veriacich do plného života Cirkvi. K tomuto cieľu sa dospeje špecifickou analýzou danej situácie, pričom bude treba brať do úvahy „poľahčujúce okolnosti“ v osobnom rozhovore týchto rozvedených a znovu zosobášených osôb s duchovným poradcom (tzv. vnútorné fórum). Konečné rozhodnutie o „zapojení“ sa prenecháva svedomiu dotýčajúcich osôb (čl. 305, 300). Rozvedení a znovu zosobášení veriaci musia nadobudnúť pocit, že sú integrovanou časťou Cirkvi. „Nie sú vylúčení (‘exkomunikovaní’) a neslobodno ich pokladať za takých, pretože aj naďalej ostávajú začlenenými do Cirkvi.“ (čl. 243).

Najväčší rozruch spôsobila krátko poznámka pod čiarou č. 351, v ktorej – s odvolaním na svoju vlastnú apoštolskú exhortáciu *Evangelium Gaudium* z novembra 2013 – pápež František hovorí: V určitých prípadoch toto môže znamenať aj sviatosťnú pomoc. A teda „chcel by som pripomenúť kňazom, že spovednica nesmie byť mučiarnou, ale skôr miestom stretnutia s Pánovým milosrdenstvom“. Tiež by som chcel upozorniť, že Eucharistia „nie je odmenou pre dokonalých, ale mocným liekom a pokrmom slabých.“

Pre mnohých biskupov, teológov i laikov to bol príliš revolučný prístup v tom zmysle, že podľa ich mienky nebol v súlade s odkazom Evanjelia a s učeními Cirkvi (magisterium). Ide hlavne o prijímanie Eucharistie osobami, ktoré podľa magisteria nie sú v stave posväcujúcej milosti.

Toto mal byť nový prístup k rodinným problémom dneška. V posledných desaťročiach rozvodovosť dosiahla epidemické rozmery aj medzi príslušníkmi katolíckej viery, ktorá nekompromisne vyžaduje nerozlučiteľnosť manželského zväzku. Podľa učenia Cirkvi rozvedená osoba nemôže vstúpiť do ďalšieho manželstva. Také manželstvo je v očiach Cirkvi nielen neplatné, ale z morálneho hľadiska je aj hriech. Podobne aj osoby žijúce spoločne bez sviatosťného manželstva nie sú v stave milosti, a preto nemôžu pristupovať k stolu Pána.

Z toho hľadiska platia veľmi pevne formulované pravidlá, ktoré najmä posledný pápež – Jan Pavol II. a Benedikt XVI. – niekoľkokrát veľmi jasne a opätovne zdôrazňovali, napríklad v apoštolskej exhortácii *Familiaris consortio*. A teraz do tejto zaužívanej praxe vnesla určité pochybnosti a neistoty exhortácia *Amoris Laetitia* (z 8. apríla 2016).

Dnes už možno povedať, že v dejinách novodobého pápežstva nebolo dokumentu, ktorý by bol vyvolal taký rozruch a stretol sa s takými prejavmi nesúhlasu a nespokojnosti ako táto exhortácia.

Exhortácia vyšla pod menom a s autoritou pápeža Františka, ale jej autorstvo – hlavne pokiaľ ide o rozpornú ôsmu kapitolu – sa pripisuje Františkovi blízkeho spolupracovníkovi, profesorovi Katolíckej univerzity v Buenos Aires Victorovi Manuelovi Fernándezovi. Ako poukázal známy taliansky vatikanista Sandro Magister, celé úseky exhortácie boli takmer doslova prebrané z dvoch Fernándezových štúdií, ktoré boli uverejnené v roku 2005 a 2006, a ktoré sú kriticky vyhotovené proti encyklike Jána Pavla II. *Veritatis splendor*. (Mimochodom: pápež František krátko po svojom zvolení povýšil prof. Fernándezu na arcibiskupa a pribral ho do kruhu svojich najbližších poradcov.)

Ešte vážnejšie informácie vyšli najavo v januári 2017. Americká tlačová služba National Catholic Register uverejnila správu vatikánskeho dopisovateľa Edwarda Pentina, podľa ktorého nesúhlas s obsahom exhortá-

cie ešte pred jej zverejnením vyslovilo tridsať kardinálov, ktorí vyslovili svoje výhrady najmä k otázke podávania Eucharistie rozvedeným osobám, žijúcim v druhom manželstve. Varovali, že takto formulovaná exhortácia môže vážne oslabiť tri základné sviatosť Cirkvi: Eucharistiu, stav manželský a sviatosť pokánia. Pápež na ich pripomienky neodpovedal.

Podobne mala svoje výhrady k exhortácii aj Kongregácia pre náuku viery, ktorá má zodpovednosť za čistotu učenia Cirkvi v otázke viery a mravov. Podľa vatikanistu E. Pentina, Kongregácia poslala pápežovi dlhší elaborát, kde navrhovala revíziu textu exhortácie na niekoľkých miestach. Ale aj tu ani jeden návrh nebol zohľadnený. Ba zdá sa, že pápeža rozhnevalo

Bude Amoris Laetitia semenom možnej schizmy?

počínanie teologických odborníkov na Kongregácii pre náuku viery, pretože v decembri 2016 – ako informuje vatikánsky pozorovateľ Marco Tosatti – prefekt Kongregácie kardinál Gerhard L. Müller dostal príkaz prepustiť zo služieb Kongregácie troch svojich blízkych spolupracovníkov. Kardinál sa proti tomu ohradzoval a argumentoval, že tí traja patria k najlepším pracovníkom jeho dikastéria. Keď sa pýtal, čo urobili, pápež František mu údajne odpovedal: „Ja som pápež a ja nemusím uvádzať nijaké dôvody mojich rozhodnutí. Rozhodol som, že musia opustiť Kongregáciu pre náuku viery a tak ju oni majú opustiť.“ Tu sa hádam patrí dodať, že jedným z tých prepustených teológov bol americko-slovenský kňaz Peter Smutelovič, rodák z Košíc, kňaz americkej diecézy Newark.

Podobný osud postihol aj kardinála Gerharda Müllera. V júli 2017, keď uplynul jeho päťročný termín prefektúry, pápež ho krátko a bez vysvetlenia informoval, že sa jeho služba nepredlžuje. Bolo to neočakávané prekvapenie, pretože kardinálom, ktorý ešte nedosiahol kanonický vek 80 rokov, sa prefektúra tradične predlžuje; a kardinál Müller má iba 69 rokov. Citeľne sa ho to dotklo a ako povedal v interview, ktoré poskytol novinám Passauer Neue Presse, dozvedel sa o tom v posledný deň svojho päťročného služobného obdobia. Sťažoval sa: „Nespomenul nijaký dôvod, prečo mi nepredlžil termín, podobne ako neuviedol nijaký dôvod, keď pred niekoľkými mesiacmi odstránil mojich troch veľmi kompetentných pracovníkov Kongregácie.“

V určitých cirkevných kruhoch dnes panuje názor, že nástupom Františka na stolicu sv. Petra sa prehlbila kríza, ktorou Cirkev prechádza posledných 50 rokov. Prehlbila sa natoľko, že sa začína hovoriť o nebezpečenstve schizmy. Niektorí pesimisti dokonca tvrdia, že tá schizma de facto už tam šarapatí a je len otázkou času, kedy prepukne do otvoreného rozkolu. Kardinál Róbert Sarah v rozhovore, ktorý 18. apríla 2017 poskytol pracovníkovi dobročinného organizácie Kirche in Not (Cirkev v núdzi), otvorene povedal: „Dnes Cirkev čelí veľkému riziku rozkolu, rozštiepeniu Cirkvi, mystického Kristovho tela.“

Protestných hlasov nesúhlasiacich s výkladom exhortácie pribúda a pápežov postoj neodpovedáť na otázky biskupov, výzvy teológov a dubia kardinálov, predkladané čoraz častejšie a nástojčivejšie, situácii nijako neosoží.

Dnes už nikto nepochybuje, že exhortácia *Amoris Laetitia* vnesla do Cirkvi určitý zmätok a neistotu a rozdelila hierarchiu (a v istom slova zmysle aj laikov, Boží ľud) do troch kategórií. Väčšina argentinských biskupov, obaja biskupi Malty a niektorí nemeckí biskupi sa vyjadrili k exhortácii pozitívne a hovoria veriacim, že je dovolené podávať sv. Prijímanie rozvedeným a znovu zosobášeným osobám aj bez toho, aby žili spolu „ako brat a sestra“, t. j. v stave sexuálnej zdržanlivosti. Väčšina afrických biskupov, viacerí biskupi v Spojených štátoch, v Kanade dôrazne varujú, že takáto prax by bola v rozpore s Evanjeliom a magisteriom Cirkvi a je nepripustná.

Aby som uviedol konkrétny príklad tejto polarizácie: Na jednej strane je skupina ar-

Prof. Anna M. Silvas z Austrálie vyčíta exhortácii, že prepadla „duchu modernizmu“, ktorý sv. pápež Pius X. v encyklike *Pascendi Dominici gregis* nazval „syntézou všetkých bludov“. Znepokojuje ju, že „pápež František a jeho spolupracovníci nepristupujú k magisteriu Cirkvi tradičnou a osvedčenou správnou cestou. Nekonfrontujú svoje názory s náukou Cirkvi priamo, lebo keby tak robili, utrpeli by porážku. Namiesto toho postupne uvádzajú do praxe maličké zmeny, až kým nedosiahnu želateľný stav, od ktorého už niet návratu.“

Ďalší prednášatelia na konferencii – známy nemecký publicista Jürgen Liminski, francúzsky filozof Thibaud Collin a akademik Jean-Paul z Kameruna – boli v svojej

kritike miernejší, ale aj oni poukazovali na nejasnosti a nedokonalosti, ktoré by v takom dôležitom dokumente nemali byť. V júli 2017 uverejnil popredný katolícky filozof, prof. Josef Seifert úvahu, v ktorej kladie otázku, či čistá logika hrozí zničením celej morálnej náuky Cirkvi (Does pure Logic threaten to destroy the entire moral Doctrine of the Catholic Church?). V článku tvrdí, že exhortácia *Amoris Laetitia* je čosi ako teologická atómová bomba, ktorá má potenciál zničiť celú morálnu náuku Cirkvi. Žiada pápeža Františka, aby odvolal, aspoň jeden z bludných článkov v exhortácii, napríklad článok č. 303.

Prof. Seifert argumentuje: Exhortácia eufemisticky nazýva stav smrteľného hriechu ako „nie celkom objektivný ideál“ a na inom mieste tvrdí, že vieme „s istou morálnou bezpečnosťou“, že za určitých okolností sám Pán Boh nám dovoľuje pokračovať v páchaní objektivne hriechnych skutkov, ako je cudzoložstvo.

Seifert poukazuje, že keď čo len jeden nemorálny skutok je dovolený, alebo dokonca želateľný Božou Spravodlivosťou, potom už nič nestojí v ceste, aby sa tento princíp vzťahoval na všetky skutky, ktoré sa pokladajú za objektívne zlé. Ak je pravdou, že Boh môže chcieť, aby dvojica v mimomanželskom vzťahu žila v cudzoložstve, bez ohľadu na to, čo hovorí šieste Božie prikázanie, potom nás nič neviaže, aby sme zachovávali aj ďalších deväť.

Medzitým štyria kardináli, ktorí pred rokom predložili pápežovi Františkovi svoje výhrady a žiadali jednoznačnú odpoveď na svoje otázky (dubia), otvorene pokračujú v svojom kritickom postoji. Opakujú znova a znova, že oni a mnohí biskupi i veriaci očakávajú jasnosť a zreteľné vyjadrenie, či ešte platí, čo povedal Jan Pavol II. vo svojej exhortácii *Familiaris consortio*, alebo platí, čo hovorí František v exhortácii *Amoris Laetitia*. Magisterium si nemôže protirečiť. Kardinál Caffarra pripomína: „Niektorí biskupi vidia v exhortácii rozvíjanie doktríny, iní v nej vidia protirečenia pravej doktríny. Toto je dôvod, prečo sme predložili Sv. Otcovi naše dubia... Tam, kde *Familiaris consortio*, *Kódex cirkevného práva* a *Katechizmus Katolíckej cirkvi* hovoria 'nie', niektorí ľudia zastávajú stanovisko, že *Amoris Laetitia* hovorí 'áno' a kňazi v pastoračii majú právo vedieť, kto má pravdu.“

Caffarra žiada jasné a jednoznačné vy-

jadrenie, pretože „pápež nemôže zmeniť náuku Cirkvi v poznámke pod čiarou... Ak pápež naozaj chce zmeniť učenie Cirkvi, jeho povinnosťou, jeho veľmi záväznou povinnosťou by bolo, aby to povedal jasne, výrazne a explicitne. Učenie, ktoré Cirkev hlása a opatruje celé storočia, nemožno zmeniť krátkou poznámkou pod čiarou a k tomu ešte aj neistým spôsobom.“

V tejto súvislosti uvádza kardinál Caffarra aj dojemnú epizódu týkajúcu sa fatimského vizionárky sestry Lucie: „Keď ma Sv. Otec Jan Pavol II. poveril založením a vedením Pápežského inštitútu pre výskum manželstva a rodiny (Pontificium Institutum Joannes Paulus II Studiorum Matrimonii ac Familiae) napísal som list sestre Lucii prostredníctvom jej biskupa. Nečakal som od nej odpoveď, pretože som ju žiadal iba o modlitby, no nevyšvetliteľne som dostal dlhý list s jej podpisom – list je uložený v archíve nášho Inštitútu. V liste sa nachádzajú tieto vety: „V konečnej bitke medzi Pánom Bohom a vládou Satana pôjde o manželstvo a rodinu. Ale nebojte sa, pretože každý, kto bojuje za posvätosť manželstva a rodiny, bude vždy napádaný a narazí na odpor z každej strany, pretože toto je kľúčový a rozhodný boj. A na konci dodala: Ale Panna Mária už rozšľapala jeho (t. j. Satanovu) hlavu.“

Rovnako ako nebohý kardinál Caffarra (zomrel 6. septembra 2017) vyslovuje svoje námietky aj kardinál Raymond L. Burke, ktorý už viackrát povedal, že ak nedostane od pápeža Františka odpoveď, predloží formálnu korektúru pápežových výslovov. Naposledy to urobil 14. augusta 2017 v interview s redaktorom časopisu *Wanderer*. Podľa kardinálovho názoru, „zmätok a rozpory trhajú jednotu Cirkvi“ (is being torn right now by confusion and division).

Formálna korektúra by znamenala ďalšie vystupňovanie napätia, pretože na takúto výzvu pápež je povinný odpovedať. Kardinál Burke naznačil, v tejto bratskej korektúre (*correctio fraternalis*) mieni predložiť jasne a v duchu platného magisteria Cirkvi tie spomínané body, ktoré exhortácia svojím novým prístupom spochybnila. Predbežne nebudú zverejnené a odovzdajú sa Sv. Otcovi in camera caritatis, teda súkromne a s patričnou úctou voči Hlave Cirkvi.

V septembri 2017 svetová tlač uverejnila „synovskú pripomienku“ (*Correctio filialis de haeresibus propagatis*), ktorú dňa 16. júla predložila Sv. Otcovi skupina 62 teológov, kňazov a aktívnych laikov z 20 krajín. Medzi nimi sú viaceré zvučné a známe mená, ako je prof. Antonio Livi, bývalý rektor Lateránskej univerzity, Rím; prof. Thomas Stark z Filozofickej a teologickej akadémie Benedikta XVI. (Phil.-Theologische Hochschule Benedikt XVI.), Heiligenkreuz, Rakúsko; Claudio Pierantoni z Univerzity Chile; prof. Stéphane Mecier z Katolíckej University, Louvain; Petr Dvořák, profesor filozofie, Cyrilo-metodějská Teologická fakulta, Univerzity Palackého, Olomouc; Prof. Lukáš Novák, Filozofická fakulta, Karlova univerzita, Praha; Jozef Hutta, slovenský kňaz pôsobiaci vo Francúzsku). Je to dlhý 25-stránkový dokument, začínajúci slovami: „S hlbokým bóľom, ale podnietení vernosťou k nášmu Pánovi Ježišovi Kristovi, láskou voči Cirkvi, voči pápežskému úradu a so synovskou oddanosťou voči Vám, sme nútení predložiť opravu Vašej Svätosti, týkajúcu sa šírenia bludov, spôsobených apoštolskou exhortáciou *Amoris Laetitia* a inými prejavmi, činmi a nedôslednosťami Vašej Svätosti.“ Po tomto oslovení nasleduje sedem sporných tvrdení v spisoch a výrokoch pápeža Františka, ktoré títo teológovia pokladajú za bludné alebo hraničiace s herézou. Autori dokumentu vidia dva dôvody krízy, ktorá postihla Cirkev za Františkovo pontifikátu: problém modernizmu a vplyv Martina Luthera.

Ako všetky predošlé listy adresované pápežovi v tejto záležitosti, aj *Correctio filialis* ostala bez priamej odpovede. Za nepriamu odpoveď možno však pokladať dve udalosti. Arcibiskup Fernández, rektor Katolíckej univerzity v Buenos Aires a „spolupracovník“ exhortácie *Amoris Laetitia*, v dlhšom príspevku, „Chapter Eight of *Amoris Laetitia*: What Remains After the Storm,“ uverej-

nenom v osobitnom vydaní teologického časopisu Medellín, obviňuje kritikov pápeža Františka (ktorých označuje ako „oligarchická skupina moralistov“) z „intelektuálneho pelagianizmu“. Vyčíta im, že vidia všetko čierno-biele a neberú do úvahy komplikovanú realitu a konkrétne životy ľudí. Takého stmolosť je síce pohodlná, ale môže sa skončiť ako zrada Srдца Evanjelia.

Arcibiskup Fernández poukazuje, že oblasti disciplinárnych predpisov týkajúcich sa rozvedených a znovu zosobášených dvojíc sa v poslednom čase urobili viaceré zmeny. Ako príklad uvádza, že podľa predošlého Kódexu cirkevného práva z roku 1917, takéto osoby boli postihnuté trestom exkomunikácie a odmietali sa im cirkevný pohreb. Keď tento zákaz bol zrušený, zdvihla sa veľká vlna opozície, pričom sa operovalo argumentmi veľmi podobnými tým, čo sa vyslovujú teraz vo vzťahu s prijímaním. Tvrdí, že zmeny navrhované v exhortácii Amoris Laetitia „neznamenajú odklon alebo protirečenie predchádzajúcej nauky“, ale sú „harmonickým vývojom a tvorivým pokračovaním doktríny.“

Kritici exhortácie mu na to odpovedajú, že disciplinárne opatrenia, ktoré zaviedla Cirkev, môže Cirkev rovnako aj zmierniť i zrušiť. Ale príkazy a nariadenia, ktoré dal Kristus, sú nemeniteľné: Verbum Domini manet in aeterno – Slovo Pánovo trvá naveky (cf. 1Pet 24-25)

Sv. Otec František pri svojej apoštolskej ceste v Columbiu na súkromnej audiencii s členmi jezuitského rádu v Cartagene dňa 10. sept. 2017, sa tiež nepriamo ohradil proti svojim kritikom. Podľa správy v talianskom jezuitskom dvojtýždenníku La Civiltà Cattolica na ich adresu povedal: „Viaceré pripomienky k exhortácii sú hodné úcty, lebo ich autori sú Božie deti.“ K plnému porozumeniu exhortácie je potrebné čítať ju pozorne od začiatku až do konca... Tým čo tvrdia, že morálka, o ktorú sa exhortácia opiera, nie je katolícka morálka, alebo je neistá a pochybná morálka „chcem znova jasne zopakovať, že morálka exhortácie Amoris Laetitia je tomistická, je to morálne filozofia sv. Tomáša Akvinského... toto vám chcem zdôrazniť, aby ste mohli pomôcť tým, čo tvrdia, že je to kazuistická morálka.“

Koncom októbra sa dostal na verejnosť list, ktorý poslal Sv. Otcovi americký teológ, prof. Thomas Weinandy OFMCap. Weinandy bol v rokoch 2005-2013 riaditeľom amerického Sekretariátu pre náuku viery (U.S. Conference of Catholic Bishops' Committee on Doctrine), v roku 2013 mu pápež František udelil vyznamenanie Pro Pontifice et Ecclesia a v roku 2014 ho vymenoval za člena Medzinárodnej teologickej komisie. V liste prof. Weinandy kritizuje konanie pápeža Františka a vyčíta mu, že nevedie Cirkev tak, ako by sa od Pastiera a Učiteľa očakávalo.

V súvislosti s exhortáciou Amoris Laetitia mu píše: „Vaše pokyny sa niekedy zdajú ako úmyselné dvojzmyselné, takže sa dajú vykladať aj v duchu tradičného výkladu učenia Cirkvi o manželstve a rozvode, ale zároveň je v nich implicitná možnosť zmeniť túto nauku... Podávať učenie Cirkvi s úmyselným nedostatkom jasnosti skrýva v sebe riziko prehrazenia proti Duchu svätému, Duchu pravdy. Duch svätý bol daný Cirkvi, a osobitne Vám, aby odstraňoval omyly a bludy, a nie aby ich živil.“ Zazlieva mu, že nepočúva, alebo dokonca vysmieva tých, čo sa pridriavajú tradičnej nauky Cirkvi a nazývajú ich farizejmi, ktorí by chceli ukameňovať hriešnikov a ktorí sú stelesnením nemilosrdnej zatvrdlosti... Takéto utlačovacie na cti je cudzie pápežskému úradu“.

V závere listu prof. Weinandy vyčíta pápežovi, že na jednej strane volá po transparentnosti a vyzýva všetkých ľudí, predovšetkým biskupov, aby sa nebáli hovoriť otvorene, ale na druhej strane nepripúšťa a nereaguje na kritické pripomienky, ktoré kritizujú jeho konania.

Voči Františkovej neochote vstúpiť do dialógu so svojimi kritikmi majú svoje výhrady aj viacerí teológovia a cirkevní intelektuáli, ktorí inak s pápežom sympatizujú. Jedným z nich je Timothy Ratcliffe, bývalý generálny predstaviteľ rehole dominikánov, ktorého v roku 2015 pápež vymenoval za konzultora Pontifikálnej rady pre spravodlivosť a mier. Ratcliffe sa všeobecne pokladá za progresívneho teológa, ktorý

vyjadril svoj súhlas s obsahom exhortácie Amoris Laetitia. Podľa jeho mienky Amoris Laetitia neznamená zmenu v doktríne Cirkvi, ale je pokusom „hlbšie porozumieť, ako sa ešte viac priblížiť k Bohu. A je to hlboká meditácia o tom, čo znamená byť mravnou osobnosťou... Nesúhlasím s kardinálmi, ktoré predložili svoje dubiá, zastávam postoj pápeža Františka.“ No napriek tomu sa T. Ratcliffe vyjadril, že pápež by mal vstúpiť do dialógu s kardinálmi, ktorí mu predložili svoje dubiá, pretože „je dôležité uznať ich úprimnosť a čestný úmysel... musíme pripustiť, že vyslovili svoje vážne pochybnosti, ktoré inak pociťujú aj mnohí mladí ľudia.“

V auguste 2017 odznela prednáška anglického dominikána Aidana Nicholasa na výročnej konferencii ekumenickej spoločnosti The Fellowship of St. Albans and St. Sregius. Nichols patrí najznámejším teológom v anglicky hovoriacom svete. Ako profesor pôsobil na niekoľkých prestížnych univerzitách a je autorom asi 40 kníh z odboru filozofie, teológie a apologetiky

V prednáške vyslovil všeobecnú nespokojnosť s obsahom Amoris Laetitia, kde sa – podľa prof. Nicholasa – explicitne a implicitne vyskytujú názory, ktoré sú v rozpore s učením Cirkvi. Niektoré časti si možno vykladať aj v takom zmysle, že „skutky zavrhnuté Kristovým zákonom môžu byť za určitých okolností morálne ospravedlňovateľné, alebo dokonca ponúkané Bohom.“ Podávanie Eucharistie rozvedeným a znovu zosobášeným osobám, ktoré žijú more uxorio (t. j. ako manželia), a nie ako brat a sestra, je protirečením odvekého učenia Cirkvi, ktoré bolo opätovne potvrdené pápežmi Jánom Pavlom II. a Benediktom XVI. Nichols je znepokojený aj tým, že exhortácia naznačuje akoby manželský stav bol na tej istej úrovni ako rehoľný život. To je názor, ktorý Tridentský koncil vyhlásil za bludný. Rovnako nespávna je aj implicitný blud, že za niektorých okolností nie je možné, ba ani žiaduce konať podľa morálneho zákona. Toto je v priamom rozpore s uzneseniami Tridentského koncilu, ktorý vyslovuje anatemu nad tými, čo hlásajú, že „Božie prikázania nemôže v ich úplnosti zachovávať ani ospravedlivý človek, ktorý je v stave milosti.“ Pápežovo mlčanie na výzvy a kritické pripomienky pokladá teológ Nichols za nezvyklé a v určitom zmysle nebezpečné, pretože môže viesť k schizme („a danger of possible schism“).

Nedávno sa v anglickom katolíckom týždenníku The Tablet objavila správa, že kardinál G. Müller, keď ešte bol prefektom Kongregácie pre náuku viery, vyslovil svoje vážne obavy, že nejasnosti, ktoré vedú k rozdielnym výkladom exhortácie Amoris laetitia, ohrozujú jednotu Cirkvi. Navrhol, aby pápež ustanovil zvláštnu komisiu kardinálov, ktorí by vstúpili do dialógu s kritikmi Amoris laetitia. Ale ani jeho návrh nebol prijatý (Christopher Lamb in The Tablet, 30.sept 2017).

Pre mnohých biskupov, teológov, ale aj veriacich laikov je veľkým sklamaním, že pápež, ktorý presadzuje dialóg a tak ochotne diskutuje s každým, kto ho osloví, bez ohľadu na rasu, náboženstvo, vek, postavenie..., nechce vstúpiť do dialógu s tými, čo sú mu duchovne najbližší.

Medzitým nespokojnosť rastie. Vyššie uvedené príklady sú iba povestným vrcholom ľadovca, pretože okrem verejných prejavov nesúhlasu zo strany uznávaných teológov jestvuje záplava názorov, komentárov a argumentov na internetových sociálnych stránkach. Tam sa debataje o exhortácii (ale aj o iných výrokoch a opatreniach pápeža Františka) často vášnivo a odvážne. Nechýbajú výstrahy, že ak sa v krátkom čase nepodarí krízu uspokojivo vyriešiť, môže dôjsť k otvorenej schizme. V minulosti došlo k rozkolu aj pre menej závažné nezohody a nedorozumenia.

Z neprehľadného množstva tejto publicistickej aktivity na sociálnych stránkach chcel by som na záver tohto príspevku odcitovať slová prof. Christiana Bruggera, dekana Filozofickej a teologickej fakulty na Notre Dame univerzite v Sydney, Austrália. Prof. Brugger (na internetovej stránke CRISIS z 31. marca 2017) píše: Z dejín vieme, že obnova Cirkvi veľmi zriedka prichádza zhora nadol, t. j. od pápežov, alebo z Ríma, ale obyčajne zdola nahor. Prichádza z iniciatívy kresťanov, ktorí ostávajú pevne

rozhodnutí žiť podľa viery v Krista, usilujú sa poznať mocnú silu jeho zmŕtvychvstania a trpezlivo berú účasť na jeho utrpení, aby tak dosiahli prisľúbené vzkriesenie z mŕtvych... Veriaci katolíci by nemali byť príliš zronení a súčasná situácia nesmie otriasť ich vierou v Ježišov slávny prisľub, že Cirkev neupadne do bludu, ale že ostane natrvalo dôveryhodnou loďkou pre spásu duší. Nesmú podľahnúť pokušeniam, ako sa to stalo Wycliffovi, Lutherovi alebo Zwinglimu, ktorí svoje frustrácie s cirkevnou vrchnosťou, i keď boli opodstatnené, obrátili proti Kristovej Cirkvi. Musia si neustále uvedomovať, že v svojej dvetisícročnej minulosti Cirkev často a veľa vytrpela od svojich vonkajších i vnútorných nepriateľov. V porovnaní s inými krízami v jej histórii, ako bol arianizmus v 4. storočí, veľká schizma v 14. storočí, teror Francúzskej revolúcie, Bismarckov Kulturkampf, totalita 20. storočia, súčasné problémy sú relatívne mierne. Možno sú ony len skúškou našej trpezlivosti a našej dôvery v Kristove slová.“

POST SCRIPTUM:

Tento príspevok bol napísaný pred dvomi mesiacmi. Odtedy sa prihodili tri dôležité udalosti, ktoré významne zasiahli do vývoja situácie a ktoré tu v krátkosti pripájam ako doplnok:

1. Z nariadenia pápeža Františka vatikánsky úradný orgán Acta Apostolicae Sedis (AAS) vo svojom októbrovom čísle uverejňuje list argentinských biskupov z Buenos Aires a odpoveď pápeža Františka naň. V odpovedi Sv. Otec schvaľuje smernice, v ktorých biskupi v určitých prípadoch a za určitých okolností dovoľujú prístup k sviatostiam zmierenia a Eucharistie rozvedeným osobám, žijúcim spolu ako manželia (more uxorio), ale bez sviatostného manželstva. Pápež potvrdil takéto chápanie zmyslu apoštolskej exhortácie ako jediného správneho; vraj iný výklad ani nejestvuje („No hay otras interpretaciones“). Uverejnením v oficiálnom tlačovom orgáne Sv. Stolice, tieto dva dokumenty nadobúdajú charakter autentického magisteria.

Teoreticky by to malo znamenať koniec ďalších diskusií. V skutočnosti však dochádza k prehĺbeniu existujúcej krízy, pretože tento zárok vniesol do situácie ďalšie pochybnosti a stretol sa s mnohými výrazmi nesúhlasu. V tomto ohľade je typickou reakciou britského profesora filozofie Thomasa Pinka (King's College, London), ktorý komentoval Františkov zárok takto: „Pápež nemá moc ani právo, aby v mene svojho učiteľského úradu protirečil učeniu svojich predchodcov a ukladal na veriacich katolíkov povinnosť prijať takéto protirečenie ako záväzný článok viery... Učiteľský úrad pápeža má iba jednu úlohu: zachovať a ochraňovať zjavenú pravdu.“

2. Súčasne s dokumentmi uverejnenými v AAS vyšiel na verejnosť otvorený list, ktorého autormi sú dvaja kňazi-teológovia: Tomáš Halík z Prahy a Paul Michael Zulehner z Viedne. Ich krátky list bol akoby reakciou na admonition filialis (synovské napomenutie) spomínané vyššie a vyjadruje podporu a povzbudenie Sv. Otcovi v jeho reformnej činnosti. Toto je text listu:

Drahý a vysoko vážený pápež František, Vaša pastorálna iniciatíva a jej teologické oprávnenie sú dnes vystavené ostrým útokom zo strany istej skupiny v Cirkvi. Týmto otvoreným listom chceme vyjadriť našu vďačnosť za Vaše odvážne a teologicky správne pápežské vedenie.

V krátkom čase sa Vám podarilo pretvoriť pastorálnu kultúru Rímskokatolíckej cirkvi v súlade s jej pôvodom v Ježišovi. Ranení ľud a ranená príroda sú priamou záležitosťou Vášho srdca. Vidíte Cirkev ako poľnú nemocnicu na okrajoch života. Každá Bohom milovaná osoba je predmetom Vášho záujmu. Vo Vašom postoji voči ľuďom posledným slovom je milosrdenstvo, a nie zákon. Boh a Božie milosrdenstvo sú kľúčovými charakteristikami pastorálnej kultúry, ktorú očakávate od Cirkvi. Vaším snom je „Cirkev ako matka a pastierka“. A toto je aj náš sen.

Žiadame Vás, aby ste sa neodklonili od cesty, ktorou sa uberáte a uistíme Vás o našej plnej podpore a trvalej modlitbe.

List pôvodne podpísalo asi 60 kňazov, biskupov i laikov, ktorí zároveň vyzvali katolícku pospolitosť, aby sa k akcii pripojila.

Akcia bola neobyčajne úspešná a do konca decembra 2017 sa na tento otvorený list podpísalo asi 66 000 osôb.

Je však pozoruhodné, že na list nijako nereagovali vatikánske kruhy z prostredia pápeža Františka. Dá sa predpokladať, že tam list spôsobil oveľa viacej rozpakov než radosti. Medzi pôvodnými podpisovateľmi sa totiž nachádzajú nielen viaceré zvučné mená (napríklad dvaja rakúski biskupi – emeritný biskup Paul Iby a pomocný viedenský predseda Bundestagu Wolfgang Thierse, alebo bývalý maďarský prezident László Sólyom), ale aj mená osôb, ktoré sú vo vatikánskom katalógu zapísané ako personae non gratae (napríklad Martha Heizer, vedúca osobnosť hnutia My sme Cirkev (Wir sind die Kirche), ktorá a spolu s manželom Geratom bola v roku 2014 exkomunikovaná z Katolíckej cirkvi, jezuita Gerard Hughes, ktorý chce aby Cirkev zmenila svoje stanovisko voči umelému prerušeniu tehotenstva, britský profesor Thomas O'Loughlin, ktorý žiada, aby Cirkev dovolila „zodpovednú kontracepciu“, páter Carl-Peter Klusmann, Christian Weisner, emeritný juhoafrický biskup Fritz Lobinger..., ktorí presadzujú kňazské svätenie žien, kanadský filozof Charles Taylor, ktorý v svojom diele A Secular Age zazlieva Cirkvi jej „rigid moralism“ v spoločenských a rodinných otázkach a pod.)

3. Začiatkom decembra sa na knižnom trhu objavila publikácia The Dictator Pope, preklad talianskeho originálu Il Papa Dittatore. Autor sa skrýva pod pseudonymom Marcantonio Collona a udáva o sebe, že je absolventom Oxfordskej univerzity, štyri roky pôsobí v Ríme a má blízke styky s viacerými vedúcimi osobnosťami Vatikánu, vrátane niekoľkých kardinálov. V priebehu štyroch dní sa kniha umiestnila na vrcholnej priečke Amazon Kindle's Religion and Spirituality bestseller list.

Nie je to čítanie pre citlivého veriaceho katolíka. Autor M. Colonna nemilosrdne poukazuje na menej známe a negatívne momenty Františkovo pontifikátu a podrobuje ich prísnej kritike. Tie najkrikľavejšie príklady pápežských opatrení – ako je, napríklad, výber osôb, ktorými sa pápež obklopuje, alebo zoznam osôb, ktoré kruto a bezohľadne pozbavil funkcií – radšej nespomeniem, aby som snád niekoho aj nepohoršil.

Autor predstavuje pápeža ako šikovného manipulátora, ktorý si vedel získať priazeň médií a tie mu pomáhajú vytvoriť neskutočný obraz charizmatickej osobnosti. A tak výroky, činy a opatrenia, za ktoré by jeho predchodcovia boli vystavení prísnej kritike, sa Františkovi prehládnu, alebo sa mu dokonca dostáva za ne pochvala. Ako príklad autor uvádza často spomínané gesto skromnosti a jednoduchosť, keď sa František rozhodol preniesť svoje pracovisko z Vatikánskeho paláca do domu sv. Marty. Autor upozorňuje, že tento krok si vyžadoval náklady asi 2 milióny eur. Pri tom však vatikánsky palác je naďalej v prevádzke, pápež tam prijíma delegácie a väčšie návštevy, tam naďalej pracujú úradníci. Takže namiesto jednej rezidence má Vatikán teraz dve. Keby niečo podobné urobil Benedikt XVI., hneď by bol oheň na streche.

Autor uvádza aj ďalšiu povšimnutiahodnú skutočnosť: napriek nevidanej a neslýchanej popularite, ktorej sa pápež v sekulárnych médiách teší, jeho obľuba v radoch veriaceho ľudu má prudko klesajúci trend. Podľa oficiálnych štatistík počet veriacich, ktorí sa zúčastňujú na pravidelnej týždennej verejnej audiencii na Svätopeterskom námestí sa z roka na rok znižuje. V roku 2013 to bolo priemerne 51 617 osôb, v roku 2014 už len 27 883 osôb, v roku 2015 – 14 818. Oficiálne informácie o účasti v roku 2016 neboli zatiaľ uverejnené, ale neoficiálne sa pripúšťa, že je to menej než 10 000.

Pre tých, čo vedia čítať „znamenie časov“, sú tieto skutočnosti náznakom prehlbujúcej sa krízy, ktorá naliehavo volá po riešení.

Svätý Jozef, ochranca Cirkvi svätej – oroduj za nás!

FRANTIŠEK VNUK

Ctená excelencia, ctihodní otcovia, vážení hostia!

Som Ruska. Je pre mňa ťažké sprostredkovať pocity, ktoré sa ma hlboko dotýkajú, keď premýšľam o príčine, pre ktorú sme sa tu dnes zišli. Zdá sa mi také zvláštne predstaviť si, že presne pred storočím maličky deti – príliš malé na to, aby mali o mojej krajine vôbec tušenia, o nej prvý raz počuli od Matky Božej! Že sa ich nežné mladučké srdcia naplnili bolesťou pre moju krajinu, ku ktorej zahoreli láskou, keď sa dozvedeli o jej nachádzajúcom nešťastí.

To nešťastie skutočne nastalo. A my dnes poznáme jeho meno – komunizmus.

Téma, ktorej sa teraz trúfam venovať, je natoľko zložitá, že medzi nami vznikli rozpory už len kvôli jej formulácii.

Môžeme povedať, že „prešlo štvrtstoročie od pádu komunizmu“? Naozaj možno tvrdiť, že komunizmus, to hrôzostrašné zlo, ktorého pohromu v Rusku predpovedalo fatimské proroctvo, bol porazený?

Áno, dá sa to tak povedať.

Nie, nedá sa to povedať.

Komunizmus bol porazený, ak hovoríme o mocnom štáte s hlavnou ideológiou ateizmu, kde boli kruto potlačované práva veriacich. Tento štát kontroloval celý rad ďalších krajín, takzvaný socialistický blok. Treba však podotknúť, že ani v jednom zo štátov socialistického bloku kresťanov neutlačali v takej miere ako v Rusku. K tomu sa ešte vrátim, a zatiaľ teda môžeme smelo odvetiť:

Komunizmus bol porazený.

Zároveň však nasleduje i druhé, rovnako nepochybné tvrdenie: komunizmus ešte nepadol. Komunizmus nebol zvrhnutý ako hrôzostrašné učenie, ako idea rozkladajúca ľudské duše.

Komunizmus nebol porazený.

Veľká ruská poetka Anna Achmatovová napísala, spomínajúc na život pred Prvou svetovou vojnou: „stačilo iba vzdychnúť do nebyvalého kvitnutia“. Ruské impérium sa rozvíjalo vo všetkých najprirodnejších smeroch. Vás, ctené zhromaždenie, bude konkrétne osobitne zaujímať taký vážny medzník v dejinách štátu ako výnos cára Mikuláša II. zo 17. (30.) apríla roku 1905 „O upevnení počiatkov náboženskej slobody“. Všimneme si múdrosť obsahu tohto dokumentu. Z jednej strany bolo pravoslávny povolené konvertovať na katolicizmus, čo bolo predtým zakázané. Vidíme tu prítomné hlboké pochopenie skutočnosti, že cesty duše či hľadanie pravdy stoja vyššie než podmienky, do ktorých sa človek rodí alebo do ktorých ho určuje jeho rodina a prostredie. Na strane druhej je v tomto dokumente vyjavené pochopenie toho, nakoľko nebezpečné je rozkolísavať kresťanský fundament kontinentu – tento dokument nepovoľoval konverziu kresťanov na nekresťanské náboženstvá a nepripúšťať bezkonfesionálny stav.

No namiesto politického znovuzrodenia kontrarevolučnej Svätej aliancie, o ktorú sa mali usilovať európske národy, dopadla na Rusko revolúcia a táto pohroma takým či onakým spôsobom zasiahla

všetky osudy človečenstva v 20. storočí.

Nemáme teraz možnosť obšírne rozobrať celých sedemdesiat rokov bezbožnosti rozsievanej v ZSSR. Vyčleníme v krátkosti len tri základné etapy prenasledovania.

Druhý raz po obľudnej revolúcii vo Francúzsku sa v kresťanskej krajine dostali k moci sily, ktoré boli otvorene a bojovo protikresťanské. Bol prenasledovaný práve Kríž, čo bolo v miere krutosti porovnateľné azda len s časmi prenasledovania kresťanov v Rímskom impériu.

Prenasledovaní boli rovnako pravoslávni ako i katolíci.

Vynikajúci pravoslávny spisovateľ Vasilij Nikiforov-Volgin v poviedke „Pútnická palica“ popisuje scénu, kde v jednej väzenskej cele čaká na smrť niekoľko pravoslávnych mníchov, katolícky kňaz a luteránsky pastor. Všetci sa navzájom morálne podporujú, znášajúc pritom strašné prikoria od čekistov.

Ako si pritom možno nespomenúť na ešte ekumenizmom nepostihnutý prejav pápeža blahoslaveného Pia IX. „Singulari quadam“ z 9. decembra 1854, dodávajúci nádej všetkým, čo si zamerali Krista Pána?

Boľševikom 20. storočia boli ľahostajné rozdiely medzi konfesiami. Ich úlohou bolo prinútiť ľudí úplne zabudnúť na samotné meno Spasiteľa Ježiša Krista. Boľševici 20. storočia boli často okultistami či neskrývanými satanistami. Dosvedčuje o tom obrovské množstvo faktov, napríklad pomník Judášovi Iškariotskému postavený vo Svijažsku za prítomnosti Trockého, čo spomínal vo svojej knihe dánsky spisovateľ Henning Kehler. Podobne ako vodcovia Tretej ríše, aj pohlavári raného ZSSR blúznili o Tibete, vysielali expedície po stopách mýtickej krajiny Šambhaly spolu s párom známych okultistov Nikolaja a Jeleny Rerichovcov. Nepochybné je aj okultné predurčenie mauzólea Uljanova-Lenina.

Štatistika prenasledovania Pravoslávnej cirkvi si nesporne zasluhuje osobitnú prednášku. Len roku 1922 bolo zabitých 8100 duchovných osôb. Aj prostí veriaci masovo hynuli, znášali prikoria či upieranie práv. Podľa údajov Teologického inštitútu sv. Tichona zahynulo v Sovietskom zväze pre svoje náboženské presvedčenie okolo 200 000 ľudí, vrátane oficiálne popravených, zabitých bez súdu i tých, čo zahynuli vo väzeniach.

2. februára 1930 Jeho svätosť pápež Pius XI. vyzval katolícky svet modliť sa za „prenasledovanú ruskú cirkev“.

V druhej etape, ktorú určíme začiatkom 40-tych rokov, sa mení charakter komunizmu v krajine. Ako tomu bolo i vo Francúzsku pred sto päťdesiatimi rokmi, mnohopočetní vodcovia revolúcie sa navzájom pozerajú a na scénu vystupuje postava jediného diktátora, Josifa Džugašviliho-Stalina, u ktorého sa zopakovalo mnoho z črt Napoleona Bonaparteho. V tom čase dochádza taktiež k nasledujúcim zmenám. Moc si nútene uvedomuje, že kresťanská viera sa v krajine načisto zničiť nedá. Tomuto uvedomeniu v mnohom napomáhajú aj okolnosti Druhej svetovej vojny. Okultisti boli

fyzicky odstránení od moci, na ich miesto si stali pragmatickí cynici, ktorým išlo len o jedno: udržať sa za každú cenu. Začínajú sa pokusy „ochočiť si“ cirkvi. Represie na duchovenstvo mierne oslabli, hoci úplne neprestali. Podobne, ako sa meno Bonaparteho vnášalo do katolíckeho katechizmu, v pravoslávnych chrámoch začínajú slúžiť pobožnosti za zdravie Stalina. Cirkevní hierarchovia začínajú obsadzovať reprezentatívne funkcie a verejne pritom odobrujú rôzne iniciatívy sovietskej vlády. Kňazi a veriaci, ktorí neprijali pravidlá tejto hry, sú zbavení všetkého: chrámov, aj možnosti získať prostriedky

evidovanou osobou. To vám mohlo poškodiť napríklad pri prijatí na vysokú školu. Mnoho odvážnych kňazov riskovalo, keď udeľovali sviatosť krstu tajne – doma. Mala som tú česť poznať kňaza, ktorý tajne krstil a sobášil mnoho desiatok ľudí. Samozrejme, to sa konalo so zárukou jeho duchovných detí.

Členstvo v komunistických mládežníckych organizáciách sa zdalo čistou formálnosťou. Predsa v nich však spočívalo prakticky takmer všetko. Formálnosť nebola formálnosťou v plnej miere – napríklad ja som nemohla byť prijatá na Moskovskú štátnu univerzitu (MGU), keďže som nebola členkou

ohromnú tlačenicu v čase sviatočných bohoslužieb. Chrám, ktoré fungovali, neboli vyrábané na také veľké množstvo modliacich sa. Vyrástli sme v krajine, kde obrovské množstvo chrámov vyhodili do vzduchu alebo premenili na ruiny, a nové nepostavili, pravdepodobne ani jeden. Na veľkonočnú liturgiu, ktorá trvala do štvrtej ráno, bolo treba prísť už o desiatej večer. Inak by sa mohlo stať, že sa človek ani nedostane do chrámu. Ľudia stáli na nohách dlhé hodiny, niekedy bez možnosti pohnúť sa z miesta. Spomínam si, ako raz upadla do mdlôb moja priateľka. Presnejšie povedané – ona práveže neupadla

Ježiša Krista prichádza Mohamed? Prečo Mohamed bez boja zachvacuje kresťanské mestá?

V mladosti som začínala svoju literárnu činnosť ako antikomunistická spisovateľka. No v zrelom veku som s ohromením a údesom uvidela novú hrozbu – islamskú expanziu. Islamskú expanziu hrozitánskeho rozsahu namierenú na celý kresťanský kontinent. O tom som napísala vo svojej knihe „Mešita Matky Božej v Paríži“. Tento môj antiutopistický román bol preložený do hlavných európskych jazykov.

No teraz, keď nás len niekoľko dní delí od stého výročia zjavenia prorokujúceho katastrofy, ktorá zasiahla Rusko, si nemôžem neklásť mučivú otázku: mala som pravdu, keď sa mi zdalo, že starý nepriateľ útočiaci na kríž – komunizmus – zostal v minulosti, a vystriedal ho nepriateľ nový – islam, ktorý nebol ešte nikdy od čias Karla Martella natoľko nebezpečný? Alebo rovnako nepadol aj komunizmus?

Nepoznám odpoveď. Vo svojej novej knihe som prvý raz od čias mladosti siahla k téme revolúcie z roku 1917 a Občianskej vojny. Myslela som, že táto téma je už pre mňa dávno uzavretá. No pri sto-ročnici strašnej udalosti vidím množstvo neriešených problémov.

Áno, obnovili sa a stavajú sa nielen pravoslávne chrámy. Katolícky chrám na Malej gruzínskej ulici, ktorý ležal za Sovietskeho zväzu ladom, je teraz krásne zrekonštruovaný. Môžeme bezpečne hovoriť o svojom vierovyznaní, môžeme hlásať vieru, cestovať na púte, kupovať náboženskú literatúru a vydávať ju – to všetko znelo v čase mojej mladosti ako rozprávka.

No objekt strašného kultu boľševikov 20-tych rokov, mauzóleum Lenina-Uljanova, tak ako predtým stojí na Červenom námestí. Stanica moskovského metra tak ako predtým, nehľadiac na protesty veriacich, nosí meno cárovraha Vojkova. Čo je najkurióznější – vedľa stanice s menom vraha stojí pravoslávny chrám zasvätený jeho obetiam – cárskej rodine, ktorú kanonizovala Ruská pravoslávna cirkev. Dom je naozaj vnútorne rozdelený, a rozdelená je i spoločnosť. Hoci prešlo sto rokov, ľudia sú ako predtým rozdelení na „červených“ a „bielych“.

Bez oficiálneho zákazu boho-boreckej ideológie komunizmu sa nedá prekonať jeho strašné dedičstvo.

ZSSR ako inštitúcia sa už nikdy neobnoví. No špekulácie marxistickej ideológie, ktoré, ako sa vyjavuje, náročky rozdúchávajú akési nedobré sily, keď krajina vstupuje do pásma zlovestných výročí, sa môžu stať hybnou silou novej „Smuty“ (občianskeho chaosu a bratovražedného boja - poznámka red.).

Komunizmus už padol.

Komunizmus ešte nepadol.

Z prostej obozretnosti ho nespustíme zo zreteľa. Na Kríž útočia traja nepriatelia – komunizmus, liberalizmus a islam. Sú schopné spolupracovať a sú jednotné v ukrutnej nenávisti ku Kristovi Pánovi. Ako v celej Európe, tak i v Rusku, o ktorom predpovedala presvätá Panna, keď sa zjavila deťom vo Fatime.

Preložila Katarína Džunková

Prejav ruskej spisovateľky Jeleny Čudinovovej na konferencii na stému výročiu Fatimského zjavenia dňa 4. 11. 2017 v Moskve

na existenciu. Zosilňuje sa pravoslávne hnutie v katakombách. Táto etapa cirkevného pravoslávneho života je spojená s menom patriarchu Sergija (Stragorodského) – postavy, vzťah ku ktorej vyvoláva v pravoslávii ostrú polemiku pretrvávajúcu do dnešných dní.

Pri tretej etape, na ktorú pripadla moja mladosť, si dovoľím podeliť sa s Vami nie o čísla a fakty, ale o osobné spomienky.

Túto etapu nazvem „lenivým ateizmom“. Mladosť môjho pokolenia sa odohrala v paradoxnej dobe. Mládež bola v tie roky v masovom meradle veriaci ešte väčšmi než generácia jej rodičov. Zúrivá bezbožnosť, nenávisť k všetkému kresťanskému akoby zostali v minulosti. Nik ľudom nenaučoval proticirkevné postoje. Ale vo vedomí staršieho pokolenia, u ktorého sa religiózna tradícia prerušila, sa náboženstvo stalo „staromódnym“ pojmom, akoby nezlučiteľným s vedeckým pokrokom. V ničom to bolo dokonca horšie než prenasledovanie. Deti sa nekrstili nie zo strachu, lež preto, že rodičia v tom nevideli nutnosť. Mnohí, naozaj mnohí z mojich rovesníkov boli pokrstení až v študentskom veku, z vlastnej túžby.

Nedá sa tu však nevšimnúť aj iná vec – dokonca aj v tomto tichom období pokračovali prenasledovania. Nebolo napríklad možné prijať krst, ak ste nepreukázali váš doklad totožnosti pri zápise do cirkevnej knihy. Číslo vášho dokladu zaznamenali orgány KGB, čím ste sa stali

„Komunistického zväzu mládeže“. No dokonca i v tej menej oficiálnej vzdelávacej inštitúcii, kam sa mi podarilo dostať bez členstva v „Komsomole“, mi utkvil v pamäti prípad, keď niekoľkých mladých ľudí vylúčili z fakulty za kolektívne navštívenie chrámu.

Roku 1986, keď už vo vzduchu bolo cítiť závan slobody, KGB zatkla protodiakona Vladimíra Rusaka, autora mnohých dokumentačných výskumov o prenasledovaní kresťanov v ZSSR. Rusak bol odsúdený na päť rokov väznenia v táborech. Stúpencom sa podarilo dosiahnuť jeho prepustenie až o dva roky, roku 1988.

Moja mladosť sa nedá porovnávať s prvými rokmi prenasledovania ruských kresťanov. No aj tie roky boli dostatočne zvláštne. Predstavme si v dnešnej dobe obrovskú krajinu, kde je z tisícky detí sotva jedno pokrstené, a takých, čo sú naučené modliť sa, je ešte menej, než pokrstených!

Od koho sme sa teda mohli naučiť aspoň minimálnym základom kresťanskej viery? Od starých mám. Od našich starých mám, ktoré zažili Ruské impérium a ktorým sa dostalo náboženského vzdelania. Niektoré z nich praktikovali vieru potichu. Moja babka chodila do kostola. Avšak nikdy si so sebou nebrala nás, svoje vnučky. Bála sa o nás. No keď sme vyrástli, sami sme sa na ňu obracali so svojimi otázkami.

Čo som si zapamätala z tých rokov, z rokov zakázaných duchovných radostí? Strašnú tlačenicu,

do mdlôb. Stratila vedomie, no zostávala stát, pretože ani nebolo kam odpadnúť.

Hovoríme však o Moskve. V Moskve boli predsa len otvorené chrámy. No na celý Saratov, mesto s miliónom obyvateľov, pripadal iba jediný kostol. Čo sa dialo tam? Väčšina veriacich stála v noci na ulici. A čo nové mestá postavené za sovietskej éry? Tam nebolo nijakých chrámov. Často pred Veľkou nocou uzavrela chrámy milícia. Bol vydaný príkaz nepúšťať mládež na bohoslužbu.

Hocoko to znie paradoxne, treba priznať, že v katolíckom svete izolacionizmus spôsobený totalitným režimom nezohral až takú negatívnu rolu. Áno, katolíkov sledovali ešte ostražitejšie než pravoslávnych. Niet sa čomu čudovať, KGB sa bála väzieb na zahraničie. No zároveň k nám tak prenikali modernistické novoty veľmi pomaly. Až do začiatku 90-tych rokov sa v Moskve v kostole sv. Ľudovíta svätá omša slúžila hoci v novom omšovom poriadku, avšak na starom oltári a po latinsky. Eucharistia sa prijímala na kolenách, prijímanie na ruku bolo kategoricky zakázané.

Pád Železnej opony vyvolal u niektorých veriacich v Rusku nielen radosť, no i pokušenie – veď v krajinách Západnej Európy nebolo sedemdesiat rokov komunizmu! Odkiaľ sa teda v Západnej Európe nabralo také množstvo marxistov, trockistov, laicistov – vari sa nik nepoučil z nášho tragického príkladu? Prečo na zem nášho Pána

**Opúšťam čas stratených generácií
latentne prítomných v mojej duši
s pocitom neukončených dvoch svetových vojen
Nastala doba zmäteného Európana
Odrazu som sa našiel na cestách nevedno kam
Vzoprený a bezmocný
Tam, kdesi uprostred Európy
Vydedený z dedovej kultúry**

V SMÄDE DŇA

Rád sa hrával
do úmoru a vyhladovania
na dvore doma i všade po dedine.
Čo má chlapec za robotu bez roboty?
Tu po uliciach a priekopách i tam za humnami?
Rád pri potôčikoch, bystrinách sedával.
V zurčiacich vlnkách živú vodu vyčkával.

Ako malé jelenča upil z čírych strumeňov.
V hájiku, na lesných čistinkách
jahôdky zberal,
z dlane ich pozobkal.

Ako malé veвериča po stromoch sa šteral.
V poli i pod lesom v nesvoj čas
plánky trhal,
konáriky k zemi skláňal.
A zas tu čerešienky divé chápal...
Všetko, všetko!
Vodu, oheň, vetrík, zem
ako malý Empedokles.

Bo málo času dňa!
Hneď tu i teraz,
doň život vtlesnať a objat!
Do lúčov slnka.
Do trblietavej trávy.
Do priezračnej vodnej lávy.
Aj tam, aj tam!
Nôžkami sa rovno vboriť.
Veď len jedenkrát skúsiť...

Všetko! Všetko!
A vo všetkom celý byť!
I svätopíse o tom kdesi píše:
„ako levíča, čo čupí v úkryte.“
A on sa v hravom šantení vymrští,
nabažiť sa ľahkého tanca radosti.
Do neskorého poludnia.
Do vyčerpania hladom a smädom.

***

Len večer po modlitbičke
Hejveru i šarkan času chlapcom znavený,
nad postieľkou nedočkavo civie,
že cez čielko, spánky mamkinou nehou hladené,
aj on raz do snov o večnosti vlietne.

ZMŔTVYCHVSTANIE PRI KUCHYNSKOM STOLE

Raz v nedeľu ráno,
keď z postieľky razom
vhupol do kuchyne,
to najprv mamku vidieť.
A vtedy ona slávnostne
s úsmevom: „Ježiško vstal z mŕtvych.“

Od sporáka sladunká jej viera horúca
šla svetom po kuchyni
razom s vôňou prevareného mliečka
cez noštek, ušká.
V srdiečku bidielko,
tam si usadla.
Za stolom vôňa zázrakom opradená.

Od zorničky blednúcej noci nadájaný
po celý deň čírou láskou Lásky
v studničke mamkinho srdiečka lávy.

Áno, áno.

Nuž, ako mliečko na stole,
tak duša píše príbeh na očka smädné...

Mamkin kryštál lásky v duši ukrytý,
vtláča synkovi taje-správy naveky.

Áno, áno.

„Ježiško vstal z mŕtvych naozaj.“

ANJELI ČASU

Veľké čierne hodiny
so srdcom tu-tam
koník rozhojdaný...

Otvoril chlapček očičká
utopený vo veľikánskej posteli
a díva sa, díva... na hodiny.

Tichučko leží nepohnute, pokojne dýcha
v izbičke domova, v tichu pokoja
čuje tik-tok hodín – srdce vážky zvestí
čas...

Povedzte anjeli,
prečo spinkám popoludní o pol štvrtej s hodinami sám?

PETER FOTTA

Uprostred Európy

Zošuchol sa z postele.
A hodiny: neskoro, neskoro...
Hry skončili, čas slobody.

Zastal s rukami v kešení na okraji prázdnej lúky osamelý.
Nie sú decká,
lopta túlavá,
psík susedovie.

A hľa, samo modrô z neba ponad stromovie – pustý raj.
Čo robiť... roboty hry niet.
Povedzte anjeli,
kde sú kamaráti, kde veselo?

Zvrtne sa po prašnej ledabolo.
S rukami vo vreckách
nôžkou jednou, raz druhou
do kamienkov kope.
Poskočí, podbehne.
Raz doľava a ešte raz.
A potom doľava náznakom akoby.
No hneď doprava.

Ako kamienok vymrštený ošúchanou špicou topánky
odlietava do bezradnej samoty sám...

Ešte nevie, len cupitá „na čistý čas“ –
zábava z čiernych veľkých hodín – večné minúty.
I vyletia ruky k rovnováhe
na let lastovičky, hop, hop...
tu a tam, taká hra na-čas.

Veľkomaľovaný čas chlapčeka,
hentam medzi prašnou a večnosťou,
medzi anjeli alebo samo, bez ciferníkov...

Prečo, anjeli, musím byť raz dospelý, prečo merať čas?

***

Hodiny tie si dochodili dookola.
Na chodníku už len ich kolieska.
Po svojom trvaní...
Krátky špás!
Odbili svoj čas.

Prečo, mamko, asphaltujú prašnú,
prečo sú tie hodiny už na smetisku,
prečo nové nad posteľou zas...?

Prečo nám iní merajú čas:
Koľko rôčkov, kedy do školy!?
Prečo, prečo, povedzte nám anjeli.

***

Za oponou dňa s mamkou pri stole večernom:
„Mamko?“
A mamka: „Čo, môj synku?“
„Kúpme si vefa času.
Anjeli nám ho radi dajú.“

V KÚPELI SLOBODY

V horúcom kúpeľi po krk ponorený vo vani, nadľahčovaný
snom z mydlového oblaku vody. Očarený nevinným
chraštím bielych špiniek – ako na nebi roztrúsenými

barančekmi – vlniac sa pohybom tela, mu prudko tlčie
srdce a duša hmatá pokušenie detského sveta bez výpočtov
Archimeda.

Prečo
Pasqualom, Descartom
i Kantom kradnú deťom
Čaro?
Zo sveta hier-potuliek vytrhnutý.
K lavici pritisnutý...
Zo školskej kriedy
vychrlia sa prísne čiary
vyziabnuté opraty-prišery.
Hej, pod rukami učiteľky krieda sa trúsi...

Svet plný farieb krajín obrazov

zmrvený do čierno-bielych vzorcov
vycivený chradne a usychá...
V žiačkových očkách lígocú sa slzy,
bo vonku nechal sane
a za nimi
po zrovnaní pravítkom,
už sa len vlnia rovnobežky dve!

A moje špinky – barančeky ako šupinatá krieda okolo si
plávajú a potmehúdsy čakajú
na ďalší môj rozmarný šplech.
Chlapčiatko, čo nerozbilo atóm ani hlávku o tabuľu,
nepodľahlo svetu učených
odolalo menám, číslam, znakom,
designátom.

Ten nezbedník má život ako nič:
ďalej pradiť, robí žblnk.
Má sane i kačičku,
ktorú neutopil nik...

Z CHLAPČENSKÝCH SPOMIENOK

So zatajeným dychom cez škáročku rozoschnutých dosák
stodoly pozoroval deda.
Glycerínom natieral ošumelý kabátec.
Hompálal sa na vešiaku zavesenom na hrade.
Odpočítaval roky, po desiatkach:
tu a tam...
Dedov život práce, bojov a putovania
spradený do dávnych vojnových historiek:
tamto tam...

Kam len mohla siahať vnukova fantázia!?
Kde sú tie hranice na dedkovej prvej svetovej...
Kedy pobáda šrámy v kabáte stratenej
mladosti?

Zvedavý chlapček za stolou – prvý monitoring.
V strede Európy rozohranej do bitky o jej dušu.

DEDOV KABÁT

Obliekam dedov kabát.
Spoznávam jeho vôňu.
Stareckej pravdy som sa nadýchal,
tajomstvo obnosených vecí...

Pokojne umúdreň odpočívam
na posiedke s odbehnutým životom.
Ohrievam ustatú spomienku.
Letí prúdiac žilkami kamsi kriesiť,
čo nezostarlo.
Čo vždy pribudne,
keď oteplie dedov kabát.

POD DEDOVÝM KABÁTOM

Po zdesení zo školských úloh
snívam nad krajinami z veľkých atlasov.
Líham na diván pod dedov kabát.
Zošúverený list o drobných nezdaroch.

Zaskočený unikám k odpočinku schúlený:
Zamotaný do sveta jeho armádnych príbehov
až po zajatie v krvavej krajine...
do noci s ozvenami
do sladkej únavy polospánku.
Strácam sa a letím...

Na končiare neobývaných hôr môjho ohriateho bytia.
Navoňaný z rozdrapakanej podšívky mäkuško tam pristávam.
Tam hľa
pod ošúchaným kabátcom vtlačám doň nové kraje vlastníctva.
Bezpečne ukrytý pred krutým chladom krutých.

Dokedy do zimy?

Dokedy do noci?

Učupený

v čarokrásnej sieti zostarnutej kože

lemom hraním hranice dedičného podielu.

Usínam

v strede Európy pod novými hviezdami

Sám

a milión tam... na druhej strane zemepisu.

Detičky-hviezdičky stokrát za rok milión.

Každý rok z orientu do okcidentu.

Planéta!

Po mliečnej dráhe dedovho pokolenia detných matiek

lásku pýtajú

dychtivo volajú

po mliečku dobrôt zeme tu na Zemi.

Milujem vás pozberkane načisto.

Prídem a vás usadím do lona krás môjho kráľovstva!

Zranený vás neporaní – ležiaci na mape opukanej kože patriarchovej...

SKOČIL CHLAPEC DO ČASU

Rástol a mocnel chlapec uprostred zeleného Zborova Európy.

Naučil sa písať brkom ponoreným do kalamára v starej lavici.

Zopínal rúčky zamazané atramentom pri oltári v kostole.

Žiačik i miništrantík, čo mu hlavou motýle leteli ako strely z vojnových pušiek v dedkových príbehoch.

A ešte má rozpoznať anjela od víly,
mosadzné zvony bijúce na kostolnej veži od vlniacich sa sukničiek roztočených zborovských paneniek...

Zovšadiaľ sa do stredu Európy v jedno zbehli!

Telo s dušou, srdce s krvou vedno spútané.

Žiada, túži, sníva, by zem s nebom spolu vládli.

ZBOROVSKÉ DIEVČATÁ VÍDAVAL...

Biele stopy prvých lások,
zľahka vtlačané do chlapčenskej duše
oviatej bielym snehom nesmelých nádejí.

Toľko prísľubov z dievčenských pohľadov!

V čerstvom snehu nadýchnuté zjazvenia

dlhým čakaním zastávky zasnežené...

Krehké podoby perleťových odkazov

v jarnom daždi na krištáľ meniace sa.

Koľko z nich vysnivanou nezačuté!

Z ČASU DO ČASU VOJNY

Dedko vrav!

A vravel, čo prežil.

A prežil, čo muži na frontoch ďaleko od svojich rodín...

Načúval chlapec so zatajeným dychom a srdcom búšiacim
nevediac od čoho viac, či od školáckeho bozku prvej
lásky, či od smútku akéhosi,
že ju raz stratí ako dedo ženu a deti.

Svet domova sa mu v onen čas

rozpadával na pahýle rodov.

V dedkovom hlase z prídychu snoval to, čo mu vojny už
nikdy nezničia. Neviditeľné špirály rodinných pút.

POTOMOK STRATENEJ GENERÁCIE

Za tichých večerov putovali moje vyznania
k zašlým vŕškom hrobov neznámych.

Postáli na konci dediny.

Tam chlapci majú veľa spomienok.

Trčia im na kríž trámy.

Tam drahá kladie v obeť kvietok.

Dedove roky mladosti

v tej rodnej zemi hľadám.

Ako to? Nad Zborovom

zarástli zákopy hádam.

Ukryté pod zelenou mohylou

len červené smrekky vedia:

čo zomrelo a stále doznieva

pri prahu zabudnutých životov.

Dolieha posledná odozva.

Možno už nežijem,

možno ležím s ním:

s vojakom,

čo nevedel držať pušku s bodákom,

ako vtedy svoju milú

na peróne pri vlaku...

Kus lesíka oplotený pastvinou

nemo vyrašil s páľčivou výčitkou.

Desaťročia uhladzuje spomienku

mlčky práchnivejúcich ramien krížov.

Ostal len údel slzavých pramienkov:

neudržateľné vyslobodenia z utrpení.

Je v ženách mnoho morí,

keď tíšia boľavé svedectvá hrobov.

Pred Zborovom uvidíš krvavé stráne

a nad nimi strácajúce sa moje nádeje

v opare Európy ako dedo medzi vojnami,

keď jednu vojnu prežil, druhej neveril.

Vybral som sa tam. Vietor popísal celú oblohu.

Roztancoval mi vlasy a vnáral sa do kože.

Vyvolával ťaživú minulosť. Po diagonále trávnatého

svahu schádzal som k stromom lemujúcim

zabudnutý cintorín. Zoradené akoby vo frontovej línii

chránili hroby pochovaných vojakov. Vstúpil som ta.

Oblaky uzreli môj chrbát... Ponorit' sa bolo ťažko.

Nastala biela noc obnažených rán. Sám v zápase o život

ako nadržanom s ťažkým snom. Lúčil som sa bez smútku,
bez pamäti, omotaný hrobmi. V rulete socialistickej
generácie bez odozvy svedomia.

Teraz pozriem pravde do očí. Zvrchol som sa. Nad sebou
videl som tie ramená nestarnúcich krížov. Ešte nedokážu
spadnúť. Oslobodenie by bolo príliš ľahké. Nezrieknu sa
svojej výčitky a ja nevládzem sa na ne dívať. Žiadala sa
mi zem. Zem nepozná pravidlo zodpovednosti. Unesiem
raz ťažobu uhranutej spoločnosti? A dvadsaťročný starec
kedy zozarne?

Bližšie než vrava hesiel sú mi mŕtvolky dedových
súčasníkov. Ešte chvíľočku pobudnem s jedným z nich.

Čítam v ňom, čo sa tam vonku deje. Podívam sa, či si
dokáže udržať pohromade zotreté ruky, rozpáranú hlavu,
hlinu v očných jamkách. Pohyb telesných pozostatkov
v útrobach zeme – pohyb hmýriaceho sa davu
tam hore na zemi.

Ostáva len nezodpovedaná otázka: Kto koho zniesol
zo sveta a zostáva väzňom podsvetia? Vraj vykrikol
v poslednom výdychu: „Ina!“ Vojenský zápisník veliteľa
o tom mlčí. Veď už tým nikoho nezasiahol... A ona
na míle ďaleko neprecitne. A srdce bôľom oddávna
prerazené, nezastoná...

V hurhaji zbraní zaniká všeličo, kamarát.

Nestratil si sa. Si tu a máš guľku.

Ale ja strácam svoju generáciu!

A teraz už sa vraciam. Vplazím sa medzi spolužiakov.

Lebo... každý má niekde svoj hrob.

Budem novým pomníkom budujúcej generácie!

Kto ma odhalí, na mňa spomenie si?

V hrobe minulosti stratenej otčiny.

A ja, večne infantilný vlastenec,

stratený nomád, putujúci vydedenec.

Ukradli mi zem aj hrob súčasne.

Za akú vlasť vymením otcovu roľu?

Za akú cenu opustím srdce milej?

Môžem ešte niečo stratiť?

Veď neviem snívať ani vlastniť.

Nepoznám pravdu o vojnách.

A zamlčaná pravda žiada boje.

Ostáva mi ešte vojna o pravdu!

NA HRANÁCH HRANIČNÝCH

Zavčasu a náhle dospel

deň po maturitných skúškach...

Ráno

sa naposledy lúčil v suteréne školy s dievčaťom,

na chodbe so školníkom a

pri školskej bráne s triednou.

V obleku maturanta nastúpil do autobusu, aby stihol pohreb.

Napoludnie

vystúpil na začiatku dediny,

aby sa zastavil u tety Margitky.

V rukách kvety z jej záhrady a batoh z mesta.

Stúpa hore dedinou s ďalšou zastávkou doma.

Stojí mlčky pri rakve s dedkom,

aby s ním kráčaľ na cintorín.

Čo všetko sa dá pochovať za jeden deň!

V podvečer

pod bielym oblakom horiacej cigarety

sedí na kare s uvoľnenou čiernou kravatou.

Vraskavými myšlienkami vsiaklo dedovo storočie do jeho duše.

Predčítava si dedom prechodené roky.

A čo od zajtra?

Isté sú len hmly,

ja v dyme cigarety...

MLADÁ REMINISCENCIA

Stretávam lístie na zemi.

Spoločne hľadáme miesto pádu.

Vietor nás zaháňa bez kormidla,

neznámu pieseň skladáme preň.

Prichádza agónia jesenného listia,

v nej niečo hynie, niečo znie.

Zaspievam.

Do vrecka beriem lístie.

V ŠTRBINE ČASU

Smutná kvapka, smutný dom,

ťažké klopanie na oblok.

Opieram sa o zrkadlo spomienok,

keď v sebe cítim dážď...

Otváram nové útesy.

Prikovaný k hranám otáznika:

čo sa vo mne premieňa?

Padám...

do nedohľadna,

do ozveny prázdneho ticha.

Môj hlas na pokraji útesu.

Smutná kvapka, prázdny dom,

rozbité zrkadlo spomienok.

LIST S DIVÝM MAKOM

Po okrajoch lesných lúk
divé maky dávno odkvitli.
Jeden schovaný nevybledol.
V dvojhárku zošita listu zovretý,
na odoslanie milej pripravený.
Tam pod knihami leží ukrytý,
pod mohylou mudrcov zabudnutý.

Veci majú svoj čas a zrenie.
Len láska súri dozrieť v slová semä.
Kto spočíta jej plody?

Videl som listy, ktoré nedošli,
okrajom zašlé,
tisíckrát čítané.

Na dostredivej dráhe času,
na marginále blednúcich liniek
našiel som lásku v purpurovom šate.

Stala sa herbárom
uplynulých príbehov,
vytrhnutých spomienok.

Nadivo v kráse mihneš sa mi.

Epizóda v čase – lupienok dejín.
Medzi riadkami zasiatych slov
šepoty srdca v ozvenách dostratená.

Zo slov do času ti vlietnem
ľahunko bosý popri brehu tvojej duše.
Ja. Motýľ z makového kvetu ukutý.

STRATENÝ V LÁSKE

V dvadsiatich dvoch mu padlo lietadlo.
Pyšný Ikaros nepreletel hradskou.
Rozpätý na kríž pretína letovú dráhu medzi Východom a Západom.
V jemnom zaoblení cesty hrud' mu vyčnieva
do voľného koridoru neba.
Krvou zvlhčená sa mení na jagavý horizont stratených lások.

Tam na výšine, medzi horami,
po západe slnka s kulisou ohnivých oblakov
černejú za súmraku krídla vrakov –
žeravého kovu a páliacich myšlienok.

Úzky pruh dymu stúpa do tajomnej predohry.
Kto uhasí túžby zomierajúceho v troskách hviezdneho letu?
So zlomenými hnátmi v teplých pramienkoch krvi
leží vrak vedľa vraku.

Spečatené! Ranené srdce pilota už nikam nevzlietne.
Pod vestou ešte nahmatá fotku milovanej. Zblkne v ňom
posledná nádej.
Vzkriesi turbulentnú myšlienku?
Aspoň rukou.

Pevne uchopí jej portrét. Smrteľné vypätie síl
a nazrie do tváre z pozitívu...
Nežne, smutno hľadá na lásku, ktorú nikdy nedosiahol,
nikdy nenaplnil.
Stráca sa mu ďaleko, ďaleko.

Ako pilot, ako maliar rukou v oblúku
naposledy preletí plátnom neba.
Padá do prachu s obrazom svojej duše.

PRIATELSTVO

Priateľstvo v čase
zreje v jeho plynutí.
Žiada si zovretú náruč, meno a dych,
čo nevpustí do dejín ani lacný príbeh, ani anonym.
Aké svedectvo!?
Len oni dvaja a ostatné?
Len práchno historiek.
Nech sa píše čokoľvek,
tretí číta iba cudzí sen.
Predstavy zložené v mozaiku slov
unikajú realite.
Nestačia niesť toľkú záťaž bytia.

ZÁVEREČNÉ SÚSTO

Pišťím ako...
Ako uzímaná myš.

Kde ste, moji priatelia?
Vyhrýzol som si otvor srdcom.

A som z toho von.
Ako z diery ementálu.

Bíff... ide studený front.

VOJNOVÝ VETERÁN

Sneží.
Sedím.
Okno uprostred.

Rydľom času
brázdím v mori spomienok
s prstami po polstoročných fotkách.

Sedím.
Sneží.
Na oboch stranách nehlučný pád...

Za záclonou bielych vločiek
ukladám spomienky.
Vzdľahujú sa
do ticha minulosti
do nepriehľadných vrstiev času...

Aká nová pokrývka čistého snehu!
Biela samota
uprostred zimy a schovaných memoárov.
Tenulinká žilôčka
na fronte bojových povýkov.
Vyplavuje mená dávnych kamarátov.
Tváre miznúce na rieke Piave...

***

Až raz po rozťavenom čase zaštrngajú opäť gombíky z uniformy.
Navlečené na niti okolo krku – talizman.
Aká si krásna, bláznivá duša!
Takto neustále čakáš na svojho Ženicha?

ZBOROVSKÝ DONJON

Planúca pec bohyně Európy
neprekula kľúč od veže tajomných lások
po kresťanoch Milostnici jej brána vzdialená

Vretenu času od rodu k rodu veža vzdorná
v tvare napätého luku ukrýva dlhočiznú ranu:
linie padnutých klenieb milujúcich tiel

Zabudnutý v čase grand
bez žrebca i meča
bez veterného mlyna i Panza

Zasnívaný v čase heroí
v ošiali vekov milenecký vzdor
z kameňov viery obrastený rov

Kto nájde mená v tvare kameňov
v bodavom páde veže balvanov?
Kto vyčíta mená a tváre milencov
sponad šelest stromov okyptenej veže?
Zvedavcom mĺkve svedectvá ukryté

V delíriu tremens masy správ zahmlené
Tam, medzi stromami čaká Eura-kat
Don Quijote z duší bôľnych Artefakt

PROROCTVO NA ROK 1984

Pišem zlatým čínskym perom
po bratovi za dvanásť korún.
Pišem s hudbou v ušiach
po odbehnutých zvukoch zaucho.

Aíí... aáá... bež dorána,
zaum spieva, hlavou letí,
po polnoci sa obraciam.

Mesiace mení svoj šat.
Smutná hradská, ťažký kľam,
s futurum pilot neráta:
krídlo z vraku vytřča...
A kvety vôňu nemajú
a v krčme plným pohárom zapijam
až
krvavé ráno zdobí mestá do torza.
Posledný dúšok páli v ústach.
I pero vyschlo v ruke...
Ostáva mi Čína bez mena,
v znaku akýsi nemý svet.

Zrazu sa ozve
opitý, kvilivý, pichľavý
ten hlas.
Proroka nechám doreptať.
Jericho podrobené výskumom
nehlučne
padá

z výšky.

Len prach do hríbu spína ruky
a zvuky pišťal šedivých
rýchlo rastú
o rýchlo
ó

HROBY V PRENÁJME

Hroby sú symboly, ktoré postavili živí.
Takto všetko môže ostať nad zemou.
A kríže hľadajú svojich adresátov.

Mená a roky vyryté do dreva či kameňa
mŕtvym hranice ich bytia márne brúsia:
cintorinom stratených nádejí, nevyjavených túžob.

Hlboko pochované, nikdy nevyslovené...

Mená a čísla zoradené v knihe evidencie.
Azda znamenajú desaťročia podľa výšky predplatného...
až po vyblednutie spomienky.

Ó, predĺžená dôstojnosť človeka
v putách spomienok, nenásytných citov!
Beda bez Boha.
Nikto ich nepochová.
A Budha?
Desivá ničota!

To radšej
nech deti čmárajú
na moju obielenú lebku.

OSLAVA BÁSNIKA CHLEBNIKOVA

S Chlebnikovskou starostlivosťou o Zem,
ja, sto rokov po ňom, jeho miesta zriem:
druhý predseda Zemegule
Posteurópu vyhlasujem!

Nad hrobmi pochovaných hviezd.
doznieva osirelý psí chválospev.
Ohrýzame poslednú korisť.
Ostala jedna kosť a dvaja psi.

Nadránom vidím svoje veľdielo skončené:
roztrúsené písmenká, háky-báky – také prísluby
po listoch bez linajok, cez listy po stole rozhádzané.
Pspotný básnik – poet v potemnom svete bez lampy..

POSTEURÓPAN

Schúli sa do klbka svojho bytia
pod pláty papierových škatúľ
v slepej uličke Európy,
kde básnik nechodí.

Tam z oblakov bôľov básni svety
v neviditeľnom koši zmietaný.
Na milión svetelných rokov
vpláva duša do morí žiaľov.

Bezdomovec bez pamäte
k handrám dejín hlavu skláňa,
na vesmír chladnúcich hviezd,
príbehy z tečúcich slz kométy.

Bez tváre matky, otca
vyklepaná skúmavka.
Epizódka – odznený brink.
Evidentne pomýlený brak.

MNÍCH V CELE

Najprv mu zomrie prvé dieťa na Balkáne. Nevie, či
sa dobre modlil, či zlo sa neľaká šepotu rehoľníka
v košickom kláštore. A ráno toľkým udelil v studenej
spovednici rozhršenie!

Teraz unavene vsúva cez tuniku a prevesený ruženec
na opasku ruku do vrečka nohavíc. So šálkou teplého čaju
v druhej ruke stojí neoholený vedľa skrine, kde na jej jedno
krídlo prevesil vyzlečený škapuliar
a kapučnu. Cez okno cely sa díva na kostol. Každá jeho veža
zapadá do jedného poľa mreží. Meria pohľadom silu
milosrdenstva, čo značil svojimi rukami.

Spomenie si na svojho obľúbeného herca, hviezd
z chlapčenských čias, na Steva McQueena s vlasmi
ostrihanými nakrátko, modrými očami v presne vymedzenej
dráhe kariéry. Ako vo filme Motýľ, odpútal sa z ostrovného
väzenia a doletel do ohrady svojho ranča.
Po čase ho videl v časopise s okuliarmi, dlhými vlasmi
a čítal jeho posledné pranie: „Nech sa popol môjho tela
vysype do Tichého oceána.“

Z obdivovateľa mních, podobne on tiež už nedovídi... Premeriava šíravy, kde končí to more utrpení? Dôjde k brehom oceána večného šťastia?

Dopije posledný dúšok silného čaju a myslí na druhé dieťa Balkánu. Bez mena, vyškrtnuté zo štatistiky bielo-modrej planéty. Kto vypovie jeho meno? Aký nepatrný skrytý život! Prenikne modlitba cez mreže cely? Ako strela lásky cez čarovné „Otčenáš“ – neviditeľný božtek vyletí a nájde každé čielko dieťaťa.

Akoby spoza bezpečnostnej zóny kláštorných múrov pozoruje nepokojnú škrupinku zemskej kôry pokrytú ľudskými osudmi. Všetky veci onoho rána, hoci v jednom šate zamatového srieňa pod cínovou oblohou, vešťa preplnený svet. Stojí oproti tomu mlčky a bezradne, keď precitá jeho duša v bolestivom dotyku hmoty.

A svet bez ustania dotieravo naň dolieha. Spomenul si na slová matky: „Odmalička veľa plakal, hoci kedý a nevedno prečo.“ Svet láme krídla anjelov a duša sa nedotkne sveta, aby ju nepoškvrnil. Každá čiastočka prachu má silu ho podviesť a spôsobiť mu svetový bôľ. Urazený akoby vykrikoval: „Čo mi chceš?“ Nároky Zeme, nároky, ktoré nevie ošetriť.

A pochová aj tretie dieťa Balkánu. Pri neznámom hrobe v duchu sklúčený a ustatý padá na kolena...

Pokorený v strede izby pred Stvoriteľom si spomenie na slová, ako pred potopou Boh oľutoval, že stvoril človeka.

O niekoľko dní s' a malý Noe balkánskych detí, pôjde na Kvetnú nedeľu s natešeným zástupom maličkých k oltáru. S ratolesťami v rukách ako holubičky s vetvičkami v zobáčiku odprevadia muža obety. Muža obnoveného Vtelenia v mene Spasiteľa. Spomenie si, že tento svet nepatrí anjelom, no potrebuje vykúpenie.

KLÁŠTOR V ČASE

Locus caelestis – nebeské miesto, nebíčko, zem vykúpená, uchmatnutá a opäť vydobytá v curriculu letných storočí – páperie pamäti kláštora ukryté v taje zašlých vekov.

Tu, z priehlbine času na planéte Zem sledujem neúprosný posuv medzi mnou a miestom, kde sedím v hlbokom kresle umiestnenom v poslednej cele na konci kláštornej chodby. Akoby na konci vlaku v kúte uhla obrovského múra, za ktorým sa mihotá profánny svet preplnených ulíc s obchodmi, povozmi, ľudstvom.

Hovoriam, kláštor v centre mesta je od stredoveku jeho nemý svedok. Zaznamenáva kolísavý pulz mihajúcich sa generácií až doposiaľ.

Na chvíľočku ponáram svojho ducha do centra centrifúgy času s telíčkom uloženým hlboko v kresle. Prebývam...

Svojím rodom utkávam obraz starého mesta s niťou sedemstoročného mešťana – potomka dominikánov cestujúceho z mesta do nového mesta nebešťanov.

Zveziem sa nakrátko s duchom tradície.

Na chvíľu potiahnem vláknom prítomnosti do novej stanice z budúcnosti.

Pozvoľna zmeriam čas náhlenia po večnom obydlí.

Ešte sa chvíľočku nechám podmaniť v kresle ustatý. Nevyhnutne ostarnem unášaný neviditeľnou lokomotívou stvoreného bytia. Učupený mních s dušou chlapca, čo odnepamäti vlietaval do rozhojdanej ríše náhorných plošín, lúčnych strání, vetrom knísaných stromov plných fariieb v horizonte zapadajúceho slnka. Na čepeli poznania dobra a zla rozčesáva svetlo od tmy. Po línách hran neoblého života zemegule brúsi ostrie posledných rozhodnutí.

Medzitým mestský kláštor vhupeľ s celým vesmírom do ďalšej minúty...

Ostávam sedieť na konci vlaku zoradených cieľ jednej po druhej vychutnávajúc neopakovaný pohyb času. Zranený nenávratnosťou dejín utišujem dušu trhlinou Zmítvychvstalého.

Všetko v časovom poradí záhadného šiku vecí a udalostí. Myslím na roky premien mojej cely uplynulých storočí: na obchodík s regálom múky namiesto môjho kresla, na kanceláriu štátneho podniku namiesto môjho písacieho stola, na prázdne steny čakajúce na nového nájomníka... Múka sa predala, podnik sa vystáhal a nový nájomník zatiaľ neprišiel. A teraz iba ja. Myslím na svoj odchod, na poslanie kazateľa – pútnika večnej Lásky.

Pri odchode

posledným

pohľadom

pohľadím

miesto uprázdnené inému...

Zbohom odveké múry, hranice minútového obydli!

PETER FOTTA

Z básnickej kompozície

Uprostred Európy

(ZAEX - náboženská literatúra, 2016.

Krátené

HREHOVÁ, H. - FEBER, J. - RUSNÁK, P.: *Sociálno-etické motívy v súčasnej ruskej filozofii*. Trnava: Filozofická fakulta TU v Trnave, 2016. 240 s. ISBN: 978-80-8082-960-5.

Kniha Sociálno-etické motívy v súčasnej ruskej filozofii je snahou priblížiť slovenskej akademickej, ale aj laickej verejnosti modernú ruskú filozofiu, ktorá sa formovala od začiatku 20. storočia až do súčasnosti. Autori prof. ThDr. Helena Hrehová, PhD., doc. PhDr. Jaromír Feber, CSc. a PhDr. Peter Rusnák, PhD. sú

a ich rezonancia vo filozofických ideách I. A. Il'jina, P. A. Sorokina a V. V. Bibichina. Táto kapitola je rozdelená do piatich podkapitol, v ktorých sa postupne čitateľ dozvedá, čo robí ruskú filozofiu originálnou a odlišnou oproti západnej filozofii. Autorka kladie dôraz nielen na dejiny Ruska, ale aj úlohu pravoslávneho náboženstva a vývoj ideí národného citenia. Toto všetko slúži na lepšie pochopenie nielen samotnej témy, ale aj pojmov ako sociálnosť, etickosť, dobro, spravodlivosť, národ, šťastie a krása, ktoré rezonujú celým textom autorky a je potrebné ich chápať práve pod zorným

oddelenými sférami filozofie, ale zameriavajú sa na praktické sociálne a morálne problémy. Za dominantnú formu ruskej náboženskej filozofie považuje práve tzv. „filozofiu všejednoty“. Pomocou nej sa ruská filozofia snaží dospieť k zjednoteniu empirickej mnohosti a k vytvoreniu celostného svetového názoru. Autor sa potom zaoberá dôsledkami tejto špecifickej filozofie a jej rozdielnosti oproti západnému filozofickému mysleniu. Jedným z dôsledkov je aj chápanie viery ako relevantného spôsobu poznávania. Pomocou filozofie všejednoty sa snaží nájsť možnosť syntézy medzi svetským a ná-

Sociálno-etické motívy v súčasnej ruskej filozofii

pedagógmi a vedeckými pracovníkmi na Katedre etiky a morálnej filozofie Trnavskej univerzity v Trnave a ruskej filozofii sa venujú dlhodobo. Odbornosť tejto knihy zvyšuje aj fakt, že predslov k nej napísal prof. Dr. Sergej Anatoljevič Nižnikov, DrSc. z Katedry dejín filozofie na Ruskej univerzite družby národov v Moskve.

Obsah knihy je rozdelený na predslov a tri kapitoly. Dôležitosť témy, hľadania a priblíženia sociálno-etických motívov najlepšie vysvetľuje ich vzájomný vzťah a úloha, ktorú spĺňajú v ľudských životoch, „(...) etickosť a sociálnosť fungujú ako spojené nádoby: jedna bez druhej sa nezaobíde. Sociálnosť ráta s etickosťou a bez sociálnych vzťahov by sa človek nemohol integrálne rozvíjať.“ Cieľom knihy je predstavenie týchto motívov u významných ruských filozofov a ich aplikácia na súčasnú situáciu človeka v súčasnosti.

Spomínaný predslov prof. Nižnikova stručne sleduje vývoj vzťahu cieľa a prostriedkov v ruskom filozoficko-politickom diskurze. Pomocou analýzy ruskej a západnej filozofie dospel k tomu, že na základe „krehkej hodnoty ľudskej bytosti“ je potrebné odmietnuť používanie násilia v politike, ktoré je často ideologicky ospravedlňované. Nová politická teória má byť podľa neho založená na existencionálno-personálnom základe a aplikácii morálnych hodnôt na vnútornú, ale aj zahraničnú politiku. Obzvlášť silnou myšlienkou v závere jeho state je výzva na odmietnutie opätovného bipolárneho rozdelenia sveta a stavby „nových berlinských múrov“. „Vlastne len vtedy môže ľudstvo dosiahnuť úroveň potrebnú na pokračovanie života, k prežitiu v modernej dobe, ak uzná (nie verbálne, ale prakticky) vyššiu hodnotu ľudského života: človek by nemal byť obetovaný pre žiadne záujmy a v žiadnych ideológiách.“

Prof. Helena Hrehová je autorkou prvej kapitoly Sociálno-etické motívy

uhlom ruského človeka. V ďalších podkapitolách sa venuje myšlienkam spomínaných významných ruských filozofov. Autorka pracuje so špecificky ruským vzťahom nacionalizmu a náboženstva u I. A. Il'jina a jeho odkazom na ruské filozofické dedičstvo a význam vnútornej slobody príznačnej pre každého človeka. Ako ďalšie analyzuje filozofiu P. A. Sorokina a hlavne jeho koncepciu štyroch obľudných monštier (vojna, revolúcia, hladomor, epidémia) a ich vplyv a dôsledky na sociálne vzťahy. Prof. Hrehová sa zameriava na etické hľadisko tohto konceptu a spôsoby, ako s týmito monštrami bojovať cestou sorokinovského tvorivého altruizmu, lásky a v neposlednom rade aj s pomocou rozvoja poznania a vedy. Filozofia V. V. Bibichina nám prináša nové poznatky o slobode, altruizme a potrebe hodnotového poriadku. Posledná podkapitola sa zaoberá súčasnými trendami v ruskom myslení 21. storočia a ich aplikácii na krízové javy v západných liberálnych demokraciách.

Doc. Jaromír Feber v kapitole Sociálna filozofia v metafyzike všejednoty (Filozoficko-metodologické východiská a hlavné špecifické znaky) objasňuje, že pojem ruskej filozofie môže byť vnímaný dvojako. Po prvé, ako filozofia v Rusku (od 11. stor. až do súčasnosti, vrátane marxistickej filozofie v Rusku) a po druhé, v užšom kontexte ruskej filozofie, ktorá vznikla koncom 19. storočia a svoj najväčší rozvoj zaznamenala v prvej polovici 20. storočia. Bol to čas, kedy sa zrodila originálna podoba ruskej filozofie tým, že opustila orientáciu na západnú racionalistickú filozofiu. Slovom N. A. Berďajeva išlo o hnutie „nábožensko-filozofickej renesancie“. Práve náboženský aspekt (väzba na pravoslávie) jej zabezpečuje svojbytnosť a originalitu. Autor ďalej akcentuje dôležitosť troch znakov ruskej filozofie: ontologizmu, morálne praktickej orientácie a literaturocentrizmu v ruskej filozofii, ktoré nie sú

boženským hľadiskom, pričom veľmi silným odkazom je dielo Ruská idea V. Solovjova a jeho interpretácia, že zmyslom ruskej existencie je implementácia kresťanskej misie pre dobro celého ľudstva.“

Autorom poslednej kapitoly monografie Noetický symbolizmus a konkrétna metafyzika ako výzvy pre súčasné ruské myslenie je Dr. Peter Rusnák, ktorý sa pomocou myšlienok a filozofie významného ruského filozofa P. A. Florenského zaoberá jedinečnosťou hodnoty človeka a jeho miesta v spoločnosti. Florenského koncepcia metafyziky sa stala hlavnou témou originálnej ruskej teórie poznania. Snaha o poznanie „živej pravdy“ je vlastne snahou o poznanie konkrétnosti, ktorá je špecifická práve pre ruské filozofické, ale aj náboženské myslenie. Pravda a noetický symbolizmus Florenského sa stávajú prínosnými aj v našej modernej dobe. „P. A. Florenskij je presvedčený, že len personalistická filozofia, ktorá hovorí o jedinečnosti ľudskej bytosti, môže dať adekvátnu odpoveď konzumnej spoločnosti.“ Pomocou jeho koncepcie symbolu je možné dospieť k novému kontaktu s realitou a Pravdou. Florenského odkaz je podľa Rusnaka stále aktuálnym a inšpiratívnym nielen pre súčasnú ruskú filozofiu.

Význam tejto monografie spočíva v priblížení ruskej náboženskej filozofie na Slovensku a jej odkazu pre súčasnú dynamickú dobu, v ktorej je neustále potrebné zdôrazňovať výnimočnosť a hodnotu človeka, slobody, mravných a etických hodnôt. Akcentovanie duchovného-náboženského a sociálneho rozmeru života, ktoré je v centre pozornosti tejto monografie sa môže stať jednou z možností voľby spôsobu života v postmodernej dobe a aj možnosťou vyrovnávania sa s krízovými javmi súčasnosti.

ROMANA PUŠKELOVÁ

OPRAVA

Na tejto strane sme v ostatnom čísle Kultúry 21/2017 publikovali báseň Plač (na smutné výročie bolševickej revolúcie v Rusku a na pripomenutie jej matky - revolúcie francúzskej. Pri grafickom spracovaní omylom vypadlo meno jej autora TEODORA KRIŽKU.

(Dokončenie z predchádzajúceho ročníka)

V lete roku 1940 sa začala cieľená a najdôležitejšia ideová očista HG, ktorá mala výrazné personálne aj organizačné konzekvencie. Táto očista, ktorá bola priamym praktickým dôsledkom posolzburskej nemeckej intervencie do slovenskej vnútro-politickej situácie v prospech národno-socialistických radikálov, však vôbec nebola podľa Körperových predstáv. Práve naopak. Obrátila sa proti nemu ako hlavnému systémovému a organizačnému reprezentantovi vplyvu kléru na Hlinkovu gardu, keď už nemohli priamo útočiť proti najvyššiemu veliteľovi HG – kňazovi, predsedovi HSLS a prezidentovi Dr. J. Tisovi. Zmeny na slovenskej politickej scéne nešli pozorom ani slovenskému vyslancovi vo Vatikáne Karolovi Sidorovi, ktorého komentáre sú však poznamenané osobnou zatrpknutosťou z nenaplnených politických a vodcovských ambícií v HSLS. Sidor si 26. augusta 1940 do svojho denníka poznamenal: „Situáciu začína ovládať Tuka a Mach, sú za zrušenie strany. Tuka v sobotu to jasne povedal v Nitre, že ho veľmi bolelo, keď sa Hlinkova strana zmenila na Stranu národnej jednoty. Votrel sa vrah do nej ľudia nehodní. To by bol dôvod na jej rozpustenie. No v strane nik nepracuje. Láska Hitlera voči nim [Tiso a Ďurčanský] dlho netrvala. Podpisovali zmluvy s Joachimom von Ribbentropom a stratiac jeho dôveru, bez obrany a vysvetľovania pôjdu do starého železa. Národ nebude veru manifestovať za nich. To sa stane aj s Dr. Körperom. On slúžil, písal a kurizoval Nemcom. Už ho majú dosť. Na jeho miesto v školskom referáte sa má dostať farár Boháč, známy národný socialista“.

Ani tu, rovnako ako aj v ďalších prípadoch, uvádza K. Sidor nepresné informácie. Do roku 1942 viedol IV. odbor MŠANO pre veci kultové a základiny formálne a titulárne aj naďalej jeho prednosta K. Körper, no pri jeho mene sa uvádzala poznámka, že ako poslanec je toho času „na trvalej dovolenke“. Štvrtý odbor MŠANO fakticky viedol Körperov zástupca, ministerský radca Aladár Revický, ktorý sa stal nasledujúceho roku prednostom tohto oddelenia. Vo funkcii hlavného duchovného HG zotrval Körper až do októbra 1940, keď bol z HG na nátlak vtedajšieho nemeckého poradcu pre Hlinkovu gardu SS-Obersturmbannführera Viktora Nagelera vylúčený. V. Nageler chcel vytvoriť z HG národno-socialistickú údernú formáciu, ktorou by vydielal umiernené vládnuce krídlo HSLS a neustále mu hrozil ich možnou výmenou na vedúcich štátnych postoch za gardistických radikálov združených okolo časopisu *Náš boj*. Nageler chcel HG ideovo očistiť a totálne nacifikovať. A práve to vylučovalo ďalšie zotrvanie a aktivity katolíckych i evanjelických duchovných v HG. Začal sa útok V. Nagelera na Duchovnú správu HG a jej predstaviteľov. Kanonik Körper si na celú situáciu neskôr zaspomínal: „Funkciu hlavného duchovného som vykonával do konca mesiaca októbra 1940, keď som bol z HG vylúčený na priamy zákaz nemeckého berátera Nagelera. Tento ma raz zazrel na veliteľstve Hlinkovej gardy. Potom mi jeden z činovníkov prezradil, že poznamenal: Čo tu hľadá ten kňaz? Tým sa moja úloha v garde skončila“. O ďalších udalostiach z jesene 1940 podal svedectvo pred Národným súdom v Bratislave: „V tom čase som bol napadnutý v časopise *Gardista*, lebo som istým kruhom, a to kruhom orientovaným na Nemecko, nebol po vôli, zazlievali mi moju činnosť, ktorá im bola prekážkou v ich plánoch. Snahou spomenutého berátera Nagelera bolo, aby som bol úplne vylúčený z akejkoľvek verejnej činnosti pre moje politické zameranie. Tento sám osobne riadil, inscenoval a robil všetky opatrenia proti mojej osobe, lebo podľa zámerov jeho skupiny mal som byť úplne vyradený z verejného života“. Útok nacistických radikálov na kanonika Körpera sa však neskončil jeho vyštvaním z HG, ale pokračoval pokusmi radikálov o jeho úplné spoločenské znemožnenie a zničenie jeho

dobrej povesti a spoločenskej prestíže, ktorú získaval medzi slovenskou inteligenciou a verejnosťou od polovice tridsiatych rokov. Snažili sa na stránkach svojich periodík, prevažne denníka *Gardista*, dokázať, že kanonik Körper je človekom bažiacim po finančnom a hmotnom zisku, čo je ešte tragickejšie u duchovného a kňaza. Körper sa po rokoch vrátil k tejto štvanci vo svojich memoároch: „V redakcii denníka *Gardista* dobre vedeli, že svoje funkcie vykonávam bezplatne, ale napriek tomu napadli moju česť. V novembri 1940 ma obvinili, že hromadím príjmy. V Slovákov som sa proti tomu ohradil a zriekol som sa všetkých funkcií, okrem cirkevných. Keď sa zriekol predsedníctva Slovenskej ľudovej banky

K. Körper dňa 14. novembra 1944. Stalo sa tak po výbere a konzultácii s predsedom snemu Dr. Martin Sokol, ktorého krátko po potlačení Povstania navštívil nemecký vyslanec na Slovensku Hanns Elard Ludin. Výzval ho, aby v Sneme SR odznel otvorený ďakovný prejav za nemeckú pomoc pri potlačení „banskobystrického puču“. Po krátkom uvažovaní M. Sokol vybral pre túto úlohu práve kanonika K. Körpera, poznajúc jeho umenie jemnej diplomacie a z nich vyplývajúce dokonalé štylistické a vyjadrovacie schopnosti. Napriek sofistikovanosti Körperovho prejavu, ktorý v ňom slová vyberal veľmi opatrne, Nemcom neušiel jeho alibizmus. Už len samotný programové zaradenie tohto pre-

zihu tlaku, od nacistickej nadvlády, ktorá sa netajila tým, že chystá Slovanom nepriaznivý osud, aby sa stala samovládňou v tých najkrajších krajinách Európy. V duchu sme boli tiež prebudení a boli by sme sa aj bez povstania vrátili do obnovennej vlasti. Čo mi zostávalo? Iba ospravedlniť spojenie s Nemcami a vznik Slovenského štátu a apelovať na tých, čo sa víťazne chystajú na posledný úder a na vypudenie Nemcov z našej krajiny, aby vzali do úvahy politickú realitu a nemysleli na pomstu proti nám, lebo sme sa ocitli na nemeckej strane proti svojej vôli“.

Posledná aktivita kanonika K. Körpera v oblasti duchovnej služby pre príslušníkov bezpečnostných, vojenských

týždeň pred Veľkým Piatkom 1945 sme v Dóme zasvätili Bratislavu do ochrany Patrónky Slovenska. V nabitom kostole odznela moja posledná kázeň dekana, kanonika, farára... Spomínal som sedem bolestí slovenského národa, ktoré treba pretrpieť, aby slovenský národ dosiahol svoj Bohom určený cieľ – slobodné jestvovanie uprostred slobodných národov na väčšiu slávu Stvoriteľa a dobro potomkov. Pred ožiareným oltárom Sedembolestnej kľučal hlavný mešťanosta Dr. Štefan Ravasz a pohnutým hlasom odriekal modlitbu zasvätenia. Veriaci zotrvali ešte dlho po pobožnosti pod klenbami Dómu a spievali dôvernú hymnu Ó Mária bolestivá, naša ochrana, slovenský náš národ volá...“.

VOJTECH KÁRPÁTY

VAE VICTIS!

zo života Dr. Karola Körpera

Dr. Okánik, požiadali ma, aby som nastúpil na jeho miesto. V tejto banke mali uložené svoje úspory drobní ľudia zo Záhoria. Banka mala účasť na mnohých podnikoch na Slovensku, o všetkých som ani nevedel. V spomínanom článku sa zlomyseľne uvádzal dlhý rad týchto podnikov, akoby boli patrili mne. Samozrejme, ani z banky, ani z podnikov som nikdy nedostal ani halier, veď išlo o záchranu úspor ľudí vo finančnej kríze, v ktorej sa banka nachádzala. Každý však vedel, že útok *Gardistu* bol len zámienkou, aby sa Hlinkova garda na nátlak Nemcov zbavila kňazov. Svoj cieľ dosiahli. Od toho času nemalo ani katolícke, ani evanjelické duchovenstvo, ani ja s gardou nič spoločné“.

Eliminácia vplyvu katolíckeho duchovenstva na Hlinkovu gardu bol jeden z primárnych zámerov nemeckých nacistov s touto polovojenskou organizáciou. Bola to jedna z primárnych podmienok dôslednej, nekompromisnej a priamej indoktrinácie HG ideológiu národného socializmu. Katolícke a evanjelické náboženské prejavy gardistov boli nemeckými nacistami i poradcami pre HG V. Nagelera osobne vnímané iba ako nežiaduci relikt pôvodného a živelného duchovného nacionalizmu, v ktorom kňazi viedli nevzdelané a obmedzené masy, no sami boli hlavnou prekážkou rasovo vnímaného nacionalizmu ako boja o životný priestor a následnej výbojnej expanzie. Slovenských katolíckych i evanjelických kňazov prítom nemecký nacizmus a samotná SD vnímali a chápali aj ako živiteľov a propagátorov idey „slavjanskej“ jednoty a latentného panslavizmu. Kým v rannom období vnímal V. Nageler i náboženské prejavy v HG iba ako anachronické historické reziduá slovenského národného tradicionalizmu, od leta 1940 ich už viac nemienil medzi gardistami strpieť. Katolícki kňazi predstavovali jeden z prostriedkov boja umierneného ľudáckeho krídla, vedeného J. Tisom, proti národno-socialistickému krídlu v HG a zároveň hlavných ideových nepriateľov národného socializmu. Vo väčšine evanjelických duchovných videla nemecká SD aj napriek formálnej nezávislosti slovenskej evanjelickej cirkvi oddaných priaznivcov idey českoslovakizmu a obnovy československej štátnosti.

Začiatkom roku 1942 sa kanonik Körper stal bratislavským dómskym farárom. Kanonická investícia sa konala v kaplnke trnavskej apoštolskej administratúry, kde mu biskup Pavol Jantusch v prítomnosti predsedu bratislavskej cirkevnej obce Dr. Pavla Opluštila odovzdal farársky biret.

Svoj rozlúčkový pamätný prejav v Sneme Slovenskej republiky predniesol

javu do diskusie k nepodstatnému návrhu legislatívnej úpravy o odmeňovaní a penzijnom poistení pestúnok v nešťastných detských ústavoch bolo pre nich provokáciou. Nehovoriac o absencii manifestačného a rázneho vyhlásenia vernosti Nemeckej ríši a spoločnému boju proti „židobolševizmu a západným plutokraciám“. Najviac však nemeckým pozorovateľom prekážal Körperom zdôraznený primárny fundament tohto prejavu, ktorý hovoril o tom, že spojenectvo s Nemeckou ríšou v roku 1939 nebolo až také osudové, ako to hovorila slovenská propaganda do roku 1944 a keby sa v tom čase vyskytol aj iný medzinárodnopolitický garant slovenskej štátnosti Slováci by určite dôsledne zväzili všetky varianty. Slovensko-nemecké spojenectvo z konca tridsiatych rokov tak bolo podľa K. Körpera zvolené skôr z taktizovania a reálno-politických úvah ako z vedomých ideologických a ideových sympatiách k národnému socializmu. Výsledky tohto nemeckého parlamentného debaklu zhrnul SS-Obergruppenführer Josef Witiska ešte pomerne mieme, keď vo svojom ďalekopise Hlavnému úradu ríšskej bezpečnosti celú situáciu zhodnotil týmito slovami:

„Nemecký veliteľ na Slovensku SS-Obergruppenführer Höfle sa dnes rozprával s nemeckým vyslancem SA-Obergruppenführerom Ludinom o príčinách toho, prečo nebolo prijaté vyhlásenie parlamentu. Ako je známe, vyhlásenie parlamentu malo opätovne zdôrazniť slovenskú samostatnosť, vyjadriť vďaka Nemeckej ríši za oslobodenie a vyhlásiť boj Čechoslovákom v Londýne. Toto vyhlásenie nebolo prijaté. Poslanec Msgr. Körper mal síce prejav, avšak jeho obsahom len čiastočne vyhovelo našim podnetom“. Körper sa po rokoch vrátil v spomienkach aj k tejto mimoriadne citlivej kauze a pokúsil sa ju vysvetliť zo svojho stanoviska: „Nemci tlačili na slovenských vládných činiteľov, aby verejne dosúdili povstanie, ktoré vypuklo koncom augusta v Banskej Bystrici. Biskupi varovali veriacych, aby nestratili rozvahy. Spisovatelia, medzi nimi Smrek, nabádali k jednote národa. A vtedy nemecký vyslanec Ludin vyzval Slovenský snem, aby odsúdil povstanie. Predseda snemu Dr. Marján [správne Martin, pozn. V.K.] Sokol hľadal poslanca, ktorý by v tejto situácii obstál, pretože ľudia boli vystrašení a rozdvorení. Voľba padla na mňa. Inokedy som nevystupoval na pôde snemu, ale teraz bolo treba múdro riešiť poslednú fázu snemovania. Bola to tá najtragickejšia a najchúlostivejšia úloha môjho života. K Nemcom nás nič neviazalo, ba ťažko sme znášali ich nátlak. Na druhej strane sme očakávali, že sa oslobodíme od tohto cud-

a polovojenských zborov je zaznamenaná ešte na sklonku 2. svetovej vojny, v posledných dňoch prvej Slovenskej republiky. Z jeho iniciatívy sa v dňoch 15. – 17. marca 1945 mala v rámci duchovnej obnovy bratislavských katolíkov uskutočniť aj osobitná duchovná obnova pre príslušníkov armády a polovojenských formácií. Jej súčasťou bola sv. spoveď, ktorú si účastníci mohli vykonať v sobotu 17. marca 1945 od 16.00 hod. a duchovnú obnovu zakončiť nasledujúceho dňa na rannej omši o 7.00 hod. svätým prijímaním. Ukončenie tejto osobitnej duchovnej obnovy pre príslušníkov slovenskej brannej moci bolo pôvodne plánované na 14. marca 1945, teda na šieste výročie vzniku Slovenského štátu, no z technických príčin bol termín presunutý o štyri dni. Vo svojej výzve zo 4. marca 1945 kanonik K. Körper pripomínal veliteľom, že „v dnešných časoch je zaiste potrebná duchovná obnova zvlášť pre tých, u ktorých má panovať duch opravdivého hrdinstva a statočnosti. Preto prosím sl.[ovutné] veliteľstvo, aby vhodnou organizáciou účasti jednotiek a dôstojníctva zabezpečilo čím väčšiu účasť, a tým čím väčší duševný a mravný úspech tohto podniku. Najlepšie by bolo, keby jednotky korporatívne prichádzali na večerné kázne a aj na zakončenie obnovy. Pre dôstojníkov budú rezervované miesta vo svätyni dómu. Dúfame, že uniformované jednotky a dôstojníci využijú túto príležitosť a hromadne sa zúčastnia na duchovnej obnove“. Koncom marca 1945 sa front nezadržateľne blížil k Bratislave a medzi jej obyvateľmi sa rýchlo šíriť poplašné správy, že súčasťou vojenských operácií Červenej armády pri obsadzovaní tohto mesta bude aj jeho bombardovanie. S náletmi spojenými s bombardovaním mali Bratislavčania už svoje neblahé skúsenosti. To najväčšie sa uskutočnilo 16. júna 1944 a bolo spojené s útokom na Rafinériu Apollo. Počas desiatich minút dopadlo na Bratislavu 370 ton bômb. Počty obetí na životoch sa rozchádzali (100 – 300 ľudí). Bombardovanie si vyžiadalo 700 zranených. Okrem tohto útoku zažila Bratislava ešte ďalších päť menších leteckých náletov spojených s bombardovaním. Dňa 23. marca sa v Dóme sv. Martina uskutočnila prosebná sv. omša, pri ktorej sa veriaci spolu s hlavným celebrantom, ktorým bol svätiaci biskup Michal Buzalka, modlili za uchránenie mesta Bratislavy pred ďalším bombardovaním. Kazateľom bol dómsky farár K. Körper, ktorý prosil Sedembolestnú Pannu Máriu o ochranu Bratislavy a jej obyvateľov. Po rokoch sa K. Körper k tejto udalosti vrátil vo svojich memoároch:

„V deň Sedembolestnej Panny Márie,

Osemnásteho mája 1945 kanonika K. Körpera zatkli a bez oznámenia dôvodu uväznili v Bratislave. Stal sa politickým väzňom, akých v tom čase vyfabrikoval nový režim prostredníctvom svojich retribučných súdov na tisíce. Ich hlavná vina mala spočívať v rozbíjaní ČSR, údajnom kolaborantstve s nacizmom a napokon paradoxne aj v „zrade na Povstaní“. Obžaloby, ktorú vypracoval Dr. A. Dutka, sa K. Körper dočkal až na Vianoce roku 1946.

Hlavné súdne pojednávanie sa konalo 20. januára 1947 v budove bývalej bratislavskej sedrie na Michalskej ulici a predsedal mu kňaz – apostata Jozef Kostka, vedľa ktorého zasadlo ďalších šesť prísediacych, medzi ktorými bol i herec a divadelný režisér Andrej Bagar. Hoci bolo dovolené vystúpiť iba svedkom, ktorých vybrala obžaloba, ani jeden z nich nepotvrdil absurdné a vykonštruované obvinenia, vznesené proti K. Körperovi v obžalobe. Dodatočné po-zvanie svedkov na svoju obhajobu obžalovanému razantne a v rozpore s riadnym vedením súdneho procesu okamžite zamietli. Celý súdny proces sa stal trápnu fraškou s vopred pripraveným krutým a nemilosrdným záverom. Senát vyriekol po krátkej porade ústami svojho predsedu rozsudok, či skôr pomstu nového režimu – osem rokov straty slobody, z toho štyri roky vo väzení a zvyšné štyri roky v pracovných táboroch. Väčšinu väzenského trestu si odpýkal v Leopoldove. O absurdnosti doby a celého politického procesu proti osobe K. Körpera, ako jednej malej súčasti mašinérie povojnových politických procesov tzv. retribučného súdnictva, svedčia aj neskoršie osudy jeho sudcov, s ktorými sa mal možnosť neskôr stretnúť. Prezradili mu, že všetko bolo vopred dohodnuté a zinscenené, vrátane odmietnutia možnosti výpovede svedkov, ktorých by vybral a určil sám K. Körper. Odvodňovali to priamymi zásahmi Štátnej bezpečnosti i politických a stranických orgánov. Kostka sa čoskoro po svojom zblúdení znovu vrátil ku kňazstvu a viackrát prosil K. Körpera o odpustenie. Poslednýkrát sa títo kňazi stretli pred smrťou J. Kostku, ktorý prijal sviatosť pokánia a rozhrášenie práve od K. Körpera. S Bagarom, ktorý sa na proces správal najslušnejšie a najkorektnejšie, sa K. Körper stretol naposledy v júli 1966 v spoločnej nemocničnej izbe jednej z bratislavských nemocníc. Podľa slov samotného K. Körpera už ako jeho priateľ. V tom čase tento bard slovenského divadelníctva a herectva, národný umelec a dlhoročný člen Ústredného výboru Komunistickej strany Československa (ÚV KSČ) prežíval svoje posledné dni života a s trpkosťou hodnotil

svuju účasť na udalostiach týchto „revolučných čias“ rokov 1945 – 1948. Najhorší osud postrelol ďalšieho člena senátu a Körperovho sudcu – partizána Vladimíra Veleckého. V roku 1947 sa K. Körper dostal do väzenia v Leopoldove. Podarilo sa to vďaka dlhoročnej známosti s bývalým komisárom samostatného partizánskeho oddielu Lupča a vtedajším riaditeľom tamojšej väznice Dr. Eugenom Slávikom, na ktorého príhovor bol umiestnený ako väzenský archivár práve do Leopoldova. Tam napísal K. Körper – trestanec č. 6079 dielo Hody v Leopoldove s podtitulom Novembrové mystérium, ktoré vyšlo vo vtedajšej leopoldovskej väznici v roku 1948. Druhým jeho dielom je rozsahom neveliká brožúra s názvom Leopoldov – stručné dejiny a opis pevnosti a trestnice, v ktorom zachoval pre neskorších autorov, zaoberajúcich sa touto problematikou i dnešným bádateľom a záujemcom cenné a hodnoverné informácie. Táto Körperova práca má však ešte jeden zásadný a dôležitý význam. Zachovala aspoň sčasti dôležité informácie o kľúčových udalostiach z histórie a míľnikoch zo života leopoldovskej pevnosti tak, ako sa zachovali v dokumentoch väzenského archívu. Svoje dielo dokončil doslova v hodine dvanástej, pretože už 19. júna 1952 vydalo Krajské veliteľstvo Zboru väzenskej stráže (KV ZVS) v Nitre nariadenie, podľa ktorého mal byť archív väznice v Leopoldove prevezený do Ilavy. Tento dokument, plný gramatických a stylistických chýb, je smutným svedectvom tragickú dobu „ľudovodemokratickej“ vlády, ktorá sa okrem iného vyznačovala aj barbarickým, boľševicky triedne nenávisným a v praxi často likvidačným prístupom k historickým a kultúrnym pamiatkam i k tradícii a historickej pamäti národa všeobecne. Istý kapitán Ďuriš, ktorý je pod týmto rozkazom podpísaný, v ňom nariaďuje archivovať len vybraný okruh písomností z posledných päťdesiatich rokov. Rokovacie protokoly, spisy hospodárskej povahy, ale i dokumenty dôvernej a bežnej povahy mali byť archivované iba po roku 1945. Siedmy bod tohto rozhodnutia spečatil osud viacerých vzácných archívnych dokumentov: „Ostatné spisy nech sú škartované a odovzdané do sberu papiera so zaistením aby ich nebolo zneužitých“.

Dňa 22. mája 1953 bol K. Körper prepustený z výkonu trestu na slobodu. Štátny súhlas, potrebný pre pastoračnú službu, od komunistického režimu už nikdy viac nezískal. Od 15. januára 1954 nastúpil ako robotník do Okresného stavebného podniku Prievidza a 1. júla 1955 sa stal skladníkom Okresného ústavu národného zdravia (OÚNZ) v Prievidzi. Po troch rokoch fyzicky namáhavej a pre šesťdesiatnika mimoriadne vyčerpávajúcej práce dostal výpoveď. Tragiku vtedajšej situácie a osudu tejto mimoriadnej slovenskej osobnosti výstižne vyjadřila Mariana Paulinyová:

„Prvého augusta 1958 stál Karol Körper opäť s prázdnyimi rukami na rázcestí. Odstavený od dušpastierskej práce, zbavený akejkolvek inej možnosti uplatniť sa, bez prostriedkov a bez strechy nad hlavou. Človek, ktorý by svojim charakterom a vzdelaním mohol byť ozdobou každého národa, sa na sklonku života ocitol v postavení spoločensky degradovaného bezdomovca“. Až do smrti žil v skromnom podnájme u vdovy Anny Vrchovskej (rod. Takáčovej) na Žilinskej ulici č. 8 v Bratislave. Kanonik Dr. Karol Körper podľahol 4. októbra 1969 chorobe a odovzdal svoju dušu Stvoriteľovi.

Zo skicára Andreja Mišanka

Pre Boha vás prosím, dokedy!?

Dočítané. Nemohol som zaspať a nemôžem spať už vyše týždňa. Hlavou sa motajú mátoživé tieň, vpadajú do myšlienok, nech robím čokoľvek, prenasledujú, ovládajú každý môj krok. Nevie sa poriadne sústrediť na prácu a vyrušujú ma v noci. Je to všetko pravda? Je možné človeka takto utýrať až na smrť bez trestu? Odohralo sa to skutočne na našej zemi a ešte v čase, ktorý žijeme?

Ako môže byť človek taký ľahostajný k utrpeniu iného človeka? Ako môže prejsť okolo nevinne trpiaceho, doslova na smrť umučeného, utýraného a pritom ešte nevinného a nezastaviť sa pri ňom, nepomôcť mu, nepodať pomocnú ruku?

Bôľ mi zvierá srdce, zavše sa mi chce kričať a búšiť do svedomia ľahostajných. Zodpovedných, vraj demokraticky zvolených, aby obhajovali pravdu, aby ochraňovali život každého človeka, matiek, detí, o ktorých hovorí tento príbeh. Čo pohne, čo by pohlo svedomím ľudí v krajine ktorej žijeme, aby svorne povedali dost!!!

Stala sa krivda, vinníkov možno už nevyptáme, neodsúdime, nepotrestáme. Ale dá sa im po tomto všetkom vymerať zaslúžený trest? Pokúsme sa aspoň napraviť čo spôsobilo a ešte satále spôsobuje bolesť, veď na to máme možnosti. To sa dá. Či aj na tento úkon potrebujeme zvláštne povolenie?

Priateľ mi pred dvomi týždňami napísal – prečítaj si knihu Kravé jahody.

Otrasný dokument o osude nevinne odvlčenej matky s dvomi deťmi štrnásť dní po skončení druhej svetovej vojny, do Sovietskeho svazu, kde dcéry prežili dvadsať rokov nútených prác v trestaneckých pracovných táboroch.

Po neľudských útrapách sa vrátili do rodného kraja a vlastní občania po dvadsiatich rokoch strávených v gulagoch, po dvadsiatich rokoch, keď ich živila len túžba na návrat do rodnej milovanej vlasti, po ich návrate sa k nim správali vlastní ako k vyvrhelom. Komunistická i terajšia súčasná vláda ich odkopla na pokraj spoločnosti. Človeku sa nechce veriť, že toto všetko sa udialo teraz, v dobe, ktorú práve žijeme či ktorú sme sami žili. To sa nenájde inštitúcia v Českej republike, ktorá by seriózne vyriešila tento prípad? Ktorá sa pozrie pravde do očí a keď už nemôže odčiniť všetky krivdy, umožní žene, ktorá prešla neľudským peklom, aby na staré kolena pocítila trochu človečej lásky od štátu, od vlasti, v ktorej sa narodila, ktorú milovala a ktorá jej bola jedinou nádejou dostať sa z pekla, do ktorého ju uvrhla sovietska, komunistická krutovláda? Načo sú nám všetky organizácie i celý štátny aparát, ktorý nedokáže vyriešiť tento prípad? Nie je to do neba volajúca krivda, ktorá sa už desaťročia vlečie s týmito nešťastnými ľuďmi? Mnohí si vypočujú otrasný život Věry Sosnarovej, možno i poniektorým vypadne z oka slza, ale to je všetko. Postaviť sa seriózne k prípadu týchto dvoch nešťastných sestier nedokáže nik!!

Prečítajte si prosím túto otrasnú knihu a pouvažujte, čo by sa dalo ešte

robiť.

Písomných a ústnych svedectiev o tom, čo sa robilo v sovietskych gulagoch je neuveriteľne málo. Možno by sa dali spočítať na prstoch jednej ruky a ak sa mylím, možno dvoch. Ja osobne som čítal len tri svedectvá – Solženicynov Súostrovie Gulag, svedectvo Margarete Buber – Neumanovej – Zajatkyňi Stalina a Hitlera a teraz Kravé jahody od Jiřího S. Kupku. Keby pán Kupka nebol spravoval príbeh Věry Sosnarovej, zavial by ho čas. Pani Sosnarová sama by takéto svedectvo nikdy nenapísala. Je pologramotná. Prípad by upadol do zabudnutia ako milióny podobných osudov, ktoré skončili na tejto zemi. Nikto a nikdy by sa už nedozvedel, čoho všetkého je komunizmus schopný. Je to najkrvavejšia a najkrutejšia ideológia, aká kedy oklamala a ešte stále klame milióny ľudí na celom svete. Vykonávatelia tejto diabolскеj ideológie sú si vedomí zla, ktoré páchajú, preto obeť likvidujú bez stôp a žijúce viažu mlčanlivosťou. Tých, ktorí gulag prežili, je neskutočne málo a minulý režim sa postaral pravidelným zastrašovaním, že sa tam znovu dostanú, aby o pomeroch v gulagoch nikdy a nikomu nerozprávali. A obeť mlčali, dokonca i pred najbližšími príbuznými.

Na celej veci najnepohotepnejšia je skutočnosť, keď sa pani Sosnarová so sestrou konečne dostali, dá sa povedať, záračným spôsobom z lágrov a konečne pristáli na rodnej zemi, roky ich naďalej vlastní vykorisťovali. Museli pracovať doslova ako otroci na jednotnom roľníckom družstve pre skyvu chleba. Každý mesiac sa museli hlásiť na bezpečnosť, kde ich pravidelne uisťovali, že ak len slovom povedia, čo prežili v pracovných táboroch v Sovietskom zväze, pošlú ich naspäť. A tak nikto v dedine, kde pracovali, ani len netušil čo všetko mali tieto úbohé duše za sebou. Pani Sosnarová v jednom interview už po páde komunizmu povedala: Nezelela by som nikomu aby prežil čo len jeden deň v lágri na Sibíri, kde sme museli s'ahovať kôru zo stromov v treskúcom mraze, oblečené len do handier, o smäde a večnom hlade, kde nám dávali na deň 300g chleba s otrubami a večer čo večer nás znásilňovali šikmooki bachári. Potupovanie, bitie, hlad, mráz, ponížovanie, choroby, predčasne končili život týchto úbožiacov o ktorých dodnes svet len málo vie. Akoby zárazkom hovorí sa len o Hitlerových koncentračných táboroch, ale hoci je už 70 rokov od skončenia druhej svetovej vojny, o sovietskych gulagoch sa mlčí. Ak niekedy z času na čas rebelne nejaká správa, tak len na okraj. Hollywood nakrúca filmy s rôznym žánrom, ale chýba film pre celé ľudstvo, aby do všetkých končín prenikla táto otrasná pravda, aby človek povedal NIKDY VIAC!

Dokedy bude čakať pani Sosnarová a jej sestra na spravodlivé odškodnenie za útrapy, ktoré musela prežiť na Sibíri pokropenej krvou miliónov nevinných obetí! MARTIN JANČUŠKA

KULTÚRA

Dvojtyždenník závislý od etiky
Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava
Telefón: 0911 286 452
Vydáva Factum bonum, spol. s r. o.
Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.
IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: Július Binder – Šéfredaktor: Teodor Križka – Cena jedného čísla je 1.50 € – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronickú adresu: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164,

820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – Internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk – ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

V číslach 14 a 15/2016 Kultúry sa mohli čitatelia oboznámiť s osudmi politicky prenasledovanej rodiny Hurných. Juraj Hurný, narodený 18. decembra 1916 v Dobrej nad Ondavou, okr. Vranov n/Topľou, pôsobil najprv ako dôstojník slovenskej armády. Po r. 1948 bol z armády prepustený. Rozsudkom bývalého Štátneho súdu v Bratislave zo 7. júla 1950 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu v Prahe z 29. marca 1951 odsúdený pre trestný čin velezrady na trest odňatia slobody v trvaní 12 rokov. Hlavným dôvodom malo byť napomáhanie známemu k úteku za hranice. Oba rozsudky boli nakoniec rozsudkom senátu Krajského súdu v Bratislave 8. februára 1971 zrušené v plnom rozsahu.

Po tejto súdnej rehabilitácii sa Juraj Hurný 17. marca 1971 obrátil na Ministerstvo spravodlivosti SSR so žiadosťou o náhradu škody za neprávom odpykaný trest. Z tejto žiadosti – zaujímavého historického dokumentu, ktorý bol objavený len prednedávnom, vyberáme najdôležitejšie pasáže. Nech sú svedectvom o trpkých osudoch slovenskej inteligencie v 20. storočí.

Bol som zaistený orgánmi ŠtB z Prešova v poludňajších hodinách 11. marca 1950 a eskortovaný do Bratislavy, kde na mňa uvalili vyšetrojúcu väzbu v skorých ranných hodinách 12. marca 1950, realizovanej vo väznici bývalého Policajného riaditeľstva v Bratislave do 16. marca 1950. Od 16. marca 1950 popoludní až asi do 22. júla 1950 som bol vo väzbe Krajského súdu v Bratislave, od 22. júla 1950 asi do 25. augusta 1950 v trestnici Leopoldov, od 26. augusta 1950 do 4. júla 1956 v NPT Ostrov u Karlových Varov, od 5. júla 1956 asi do 22. januára 1957 v NPT Vojna u Příbrami, od 22. januára 1957 po eskortovaní z NPT Vojna do NPT Mírov na Morave až do 2. mája 1960 v NPT Mírov. Odtiaľ som bol 3. mája 1960 eskortovaný do Väznice č. 1 Ruzyň u Prahy. Stádo ma 10. mája 1960 prepustili na slobodu v dôsledku vtedy udelenej amnestie prezidentom republiky.

Pred zaistením som pracoval v súkromnej firme Jozefa Hurného, obchod s drevom, v Dobrej nad Ondavou, ako vedúci ekonóm, vedúci autodopravy a osobný zástupca vlastníka živnosti.

NEVYDARENÝ ÚTEK SPOLUVÄZŇOV

Do zaistovacej väzby ako aj do výkonu trestu nastúpil som úplne zdravý, o čom svedčí najlepšie tá skutočnosť, že som v trestnici Leopoldov vykonával pridelenú prácu

pekára a v NPT Ostrov u Karlových Varov od 26. januára 1950 do 30. júna 1956 pracoval som ako baník pod zemou. Avšak môj zdravotný stav začal sa mi podstatne zhoršovať od októbra 1951, kedy orgány ŠtB spôsobili mi ujmu na zdraví za týchto okolností: Asi koncom septembra 1951 usku-

točil sa útek väzňov z NPT č. XII pri Hornom Slavkove, pričom boli väčšie obeť na životoch ako u príslušníkov ŠtB, tak aj u utekajúcich väzňov. Atmosféra v táboroch bola dusná a sebamensie porušenie poriadku prísna sa trestalo. A do tejto neúnosnej situácie akoby naschvál odohral sa opäť útek dvoch väzňov z nášho NPT Svatopluk u Horného Slavkova, a to tak, že odsúdený Ladislav Grosschädel provizórne zabetónoval do odpadového kanálu na pracovisku „Sidlisko“ v Hornom Slavkove dvoch spoluväzňov, a to odsúdeného Jindru Foltu a odsúdeného Schneidera. Títo potom za noci vyvalili toto provizórne zabetónovanie a dali sa na útek. Po dvoch dňoch asi boli obidvaja chytení hliadkujúcimi príslušníkmi SNB a ŠtB. Pri tom odsúdený Schneider bol zastrelený niekoľkými ranami. Nasledujúci deň po ich chytení za silnej ozbrojenej asistencie príslušníkov SNB a zrejme príslušníkov ŠtB v civilných odevoch predviedli nám pred veliteľskou budovou nášho NPT Svatopluk a kôľňou na uhlie jednak živého Foltu i s Grosschädлом a jednak nás za každú cenu nútili sa ísť pozrieť na zastreleného, úplne nahého, do uholného prachu pohodeného Schneidera. Celý tento akt predvádzal sa ako nanajvyš zastrašujúci akt s ponaučením, že nikomu a nikdy sa útek nepodarí a ak predsa sa o to niekto pokúsi, tak to skončí len ako v prípade tohto. Pokiaľ to či ono bolo v súlade s ľudským jednaním, prijal som to pokojne a s porozumením pre udržanie poriadku. (Tu pisateľ zamlčal, že nad mŕtvolou sa prežehnal – pozn. red.)

NÁSLEDKY BITIA ZO STRANY PRÍSLUŠNÍKOV ŠT B

Bolo však nad všetky moje dušené sily a nervové zaťaženie ísť sa pozerať na zastreleného väzňa, v dôsledku čoho ma dvaja civilne odti-

muži s napriahnutými pištoľami vo vreckách vrchníkov odviedli do jednej z kancelárií nášho NPT. Tam ma začali poučať tým, že hlavnehlava uštedrovali mi pästné rany do tváre a po hlavu. Ja som však v snahe nenechať si vybiť zuby, alebo rozbiť nos, klesol na zem a schúlil som sa tak, že som si rukami chránil tvár a hlavu. Vtedy ma kopali, kde len ma mohli zasiahnuť. Jeden takýto kopanec spôsobil mi veľkú bolesť v oblasti ľavého kyčelného zhybu a keď som potom reval z plného hrdla a hlavne o pomoc, tak ma potom chceli ukľudniť cigaretou a milým slovom. Asi po pol hodine ma prepustili na ubikáciu. Pri chôdzi z veliteľskej budovy na ubikáciu pociťoval som veľmi silné bolesti, kde-tu na svojom tele a hlavne veľmi bolestivo mohol som stúpať na ľavú nohu. Celý tento výjav, obdržané pästné rany a kopance mali u mňa nielen za následok ťažký nervový šok, ale aj vyvolávali a podnes u mňa vyvolávajú citelne bolesti v oblasti ľavého kyčelného zhybu. V tej dobe spočívala liečba v tom, že po príchode do tábora z práce navštívil som

znanie invalidity a príslušného dôchodku. Tu som mal ten úspech, že mi od 1. augusta 1960 až do 17. mája 1961 vyplácali príspevok pred umiestnením do práce v čiastke 300.- Kčs mesačne. Od 18. mája 1961 mi ho však odňali, lebo OPKSZ pri ONV v Leviciach zistila, že podlieham opatreniam zákona č. 40/1958 Zb. 31. mája mi tá istá komisia vydala ROZHODNUTIE o úprave dôchodku s tým, že by mi patril čiastočný invalid. dôchodok v čiastke 230.- Kčs mesačne, avšak mi ho súčasne v plnej miere odníma podľa ustanovenia §-u 1 zákona č. 40/1948 Zb. V obidvoch prípadoch som sa odvolal, avšak márne som volal o pomoc. Pokúsil som sa zamestnať na Domovej správe mesta Levíc, v OÚNZ Levica, v EŠU v Leviciach, Slovenská kniha, n.p. v Leviciach. Nezamestnali ma i napriek tomu, že tam voľné miesto bolo. „Kriminálnika nesmú zamestnať“ – tak sa hovorilo o mne v Leviciach. To bolo pre mňa hrôzostrašné a deprimujúce. A tak som sa odhodlal 12. septembra 1961 napísať Kancelárii prezidenta republiky žiadosť o pomoc na 17-ich stranách. Stade mi konečne

tomu, že ekonomický námestník s. Návratil dal o mojej pracovnej morálke tú najlepšiu reláciu. Potom to musela riešiť Okresná prokuratúra v Leviciach spoločne s OV KSS Levice, než ma po týždennom vyjednávaní opäť prijali do práce u ČSAD Levice. S. Školník neprestal mi škodiť a od 4. septembra 1962 presadil, že som nemohol byť účtovníkom, ale už iba umývačom motorových vozidiel. To som pokojne prijal, lebo z niečoho som len musel žiť. Nevládol som to však robiť, až som ochorel a po opätovnom nastupe do práce zadelili ma potom od 15. januára 1963 za robotníka v sklade. To som s uspokojením prijal, lebo som sa dostal jednak pod strechu a jednak bola to vyhovujúca práca robotníka v príručnom sklade pre náradie automechanikov, kde mi nijako zdravotne sa neublížilo. Potom som od 15. augusta 1963 nastúpil do práce u ČSAD, n.p. Bratislava v sklade autosúčiastok a tu som bol až do 17. decembra 1964. Musel som však toto zamestnanie zmeniť, lebo v apríli sa mi veľmi zhoršil zdravotný stav, v dôsledku čoho som bol práceneschopným 190 pracovných dní. V dobe tohto maródenia dostal som sa aj pred PKSZ Ms NV v Bratislave pre obvod Bratislava – Petržalka a jej rozhodnutím z 18. augusta 1964 bol som uznaný opäť za občana so zmenenou pracovnou schopnosťou v zmysle ustanovenia §67 zák. č. 101/64 Zb. No i tentoraz bez nároku na čiastočný invalidný dôchodok, lebo predseda tejto komisie mi výslovne zdôraznil, že finančný efekt z priznania charakteru občana so zmenenou pracovnou schopnosťou mi ani teraz nenáleží, lebo podlieham opatreniam zák. č. 40/1958 Zb. Od 18. decembra 1964 nastúpil som do práce u Slovenskej knihy, národný podnik v Bratislave, kde som bol až do 29. septembra 1969. Tu som konečne našiel pokojné pracovné zaradenie, kde som si ihneď v prvom roku podstatne i finančne pomohol, lebo som za r. 1965 zarobil na hrubej mzde 18449.- Kčs, a tak som aj prekročil priemer dosahovaných zárobkov pred mojím zaistením.

List Juraja Hurného Ministerstvu spravodlivosti SSR zo dňa 17. marca 1971

táborovú ošetrovňu a lekár-väzeň odhadol to iba na silnejší náraz a dal mi nejakú injekciu. Tieto injekcie brával som asi po dobu dvoch mesiacov, až sa to ako-tak utišilo a zmiernilo na bolestivom pociťovaní. Až v novembri 1956 som sa dostal na prvé odborné i RTG vyšetrenie vo väznici Pankrác v Prahe, na základe čoho som potom bol premiestnený z NPT Vojna u Příbrami do NPT Mírov na Morave s tým, že sa mi poskytne odborná liečba a nenamáhavá práca. V NPT Mírov ma však mali za hypochondra a simulanta. Až keď som 28. decembra 1958 dostal srdcový infarkt, tak potom ma odeskortovali na väzenské oddelenie Fakultnej nemocnice v Brne, kde som sa liečil od 19. januára 1959 do 4. marca 1959. Tu mi konečne poskytli prvú účinnú pomoc a nebyť srdcového infarktu, boli by mi dali do poriadku aj ľavý kyčelný zhyb, lebo tamojší ortopéd chcel mi to napraviť potrebnou operáciou. Po čiastočnom vyliečení odoslali ma potom späť na NPT Mírov s touto súhrnnou diagnózou: infarkt prednej steny stat. B, pretlaková choroba Ib – Iia, ťažké arthrotické zmeny na ľavom kyčel. zhybe a neurotický syndróm ťažšieho stupňa s výraznými vegetatívnymi známkami.

S PEČAŤOU KRIMINÁLNIKA

Po prepustení z väzenia vrátil som sa k svojej rodine do Levíc, kde sa medzičasom moja manželka zamestnala. Ihneď som sa prihlásil na ONV, odbore pracovných síl a sociálneho zabezpečenia v Leviciach za účelom zaradenia do práce. Keďže príslušní referenti mali pre mňa iba prácu fyzicky namáhavú (výklad vagónov, výroba tvárnic v LHS v Kozmálovciach, rozvoz ľadu pre prevádzkarne RaJ-u v Leviciach), nemohol som ani jedno toto zamestnanie prijať, lebo mi to nedovoľovala slabá činnosť srdca v dôsledku prekonaného infarktu. Súčasne som si začal konanie o pri-

Juraj Hurný, sólista opery v Grazi, s predsedom Svetového kongresu Slovákov Štefanom B. Romanom a jeho manželkou.

Na snímke hore maestro Hurný v jednej zo svojich operných rolí